

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Simona Kubisová

Čtenářské kluby pro mládež a dospělé

Book clubs for teenagers and adults

Praha 2018

Vedoucí práce: PhDr. Radka Římanová, Ph.D.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí práce PhDr. Radce Římanové, Ph.D., za cenné připomínky a udělené rady při zpracovávání této bakalářské práce a Mgr. Zitě Kadlecové za podnětné rady a pomoc s korekturou. Na závěr bych také ráda poděkovala své rodině a přátelům za poskytnutou podporu.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 23. července 2018

Podpis:

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje čtenářským klubům pořádaným pro mládež a dospělé v České republice a selektivně i v zahraničí, zejména ve vztahu k aktivitám veřejných knihoven. Teoretická část práce se zaměřuje nejprve na charakteristiku a typologii čtenářských klubů, dále na jejich historický vývoj a na popis vybraných čtenářských klubů u nás i v zahraničí. Praktická část obsahuje případovou studii klubu FRESH books, což je čtenářský klub organizovaný Městskou knihovnou v Praze. Tato studie byla vypracována na základě pozorování a strukturovaných rozhovorů s několika členkami klubu. Cílem této práce je obecně charakterizovat čtenářské kluby, odhadnout možný směr jejich rozvoje, shrnout problémové okruhy v této oblasti a také navrhnout možnosti, kterými by se mohly inspirovat čtenářské kluby organizované veřejnými knihovnami v České republice.

Klíčová slova

čtenářské kluby, literární diskuze, četba, mládež, dospělí, čtenáři, veřejné knihovny

Abstract

This bachelor thesis focuses on book clubs for teenagers and adults in the Czech Republic and selectively in foreign countries, especially in relation to the activities of public libraries. The theoretical part of this thesis focuses on description and typology of book clubs and then on the description of the chosen book clubs. The practical part of this thesis includes the case study of FRESH books club, which is the book club organized by Municipal library of Prague. The case study is based on observations and structured interviews with some members of this book club. The object of this thesis is to describe book clubs in general, to estimate their possible development, select problematic areas in this domain as well as to suggest ways that could inspire other book clubs in the Czech Republic, especially these organized by public libraries.

Key words

book clubs, literary discussions, reading, teenagers, adults, readers, public libraries

Obsah

1. Předmluva	8
2. Úvod.....	9
3. Čtenářské kluby	10
3.1 Čtenářské kluby z iniciativy nakladatelů a prodejců knih	10
3.2 Čtenářské kluby z iniciativy knihoven a čtenářů	11
3.3 Typologie čtenářských klubů	12
3.3.1 Tradiční čtenářské kluby	13
3.3.2 Komunitní čtenářské kluby.....	13
3.3.3 Virtuální čtenářské kluby	14
3.3.4 Čtenářské kluby televizí a rádií	14
4. Historický vývoj čtenářských klubů	16
4.1 Vývoj čtenářských klubů do roku 1900	16
4.1.1 Kontinentální Evropa.....	16
4.1.2 Americký kontinent	21
4.1.3 Velká Británie a Irsko.....	24
4.1.4 České země	26
4.2 Vývoj čtenářských klubů ve světě od roku 1901 do současnosti.....	29
4.3 Vývoj čtenářských klubů na území dnešní České republiky od roku 1901 do současnosti	31
5. Čtenářské kluby v současnosti	34
5.1 Čtenářské kluby organizované veřejnými knihovnami	34
5.1.1 Anglosaské země	35
5.1.2 Kontinentální Evropa.....	42
5.1.3 Česká republika	44
5.2 Samostatně fungující čtenářské kluby.....	46
5.3 Virtuální čtenářské kluby	48
6. Případová studie – čtenářský klub FRESH books	51
6.1 Čtenářský klub FRESH books	51
6.2 Červnové setkání čtenářského klubu FRESH books – pozorování.....	54
6.3 Strukturované rozhovory s účastnicemi čtenářského klubu FRESH books.....	56
6.3.1 Shrnutí výsledků strukturovaných rozhovorů	57
7. Praktické tipy pro založení a provozování čtenářského klubu	61
8. Závěr	64

9. Seznam použité literatury	66
10. Seznam grafů	79
11. Seznam tabulek	80
12. Seznam obrázků	81
13. Seznam příloh	82

1. Předmluva

Tato bakalářská práce s názvem Čtenářské kluby pro mládež a dospělé mapuje tento populární a rozvíjející se fenomén, s nímž se v současnosti mohou čtenáři setkat již po celém světě. Téma bylo zvoleno především s ohledem na to, že já sama se podílím na organizaci čtenářského klubu ve veřejné knihovně, a také proto, že v české odborné literatuře není soudobým čtenářským klubům pro mládež a dospělé věnována dostatečná pozornost. A to i přesto, že pro veřejné knihovny mohou čtenářské kluby představovat velkou příležitost a přínos, neboť skrze ně mohou získat nové čtenáře ze zmíněných věkových kategorií nebo nabídnout novou zajímavou službu čtenářům stávajícím.

Práce byla zpracována v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK a dalšími metodickými a normativními dokumenty. Na závěr je přiložen seznam všech v práci citovaných zdrojů, které jsou řazeny abecedně podle záhlaví. Zdroje jsou citovány podle platné normy ČSN ISO 690. Použité zdroje jsou v textu značeny v průběžných poznámkách pod čarou, v nichž jsou také uvedeny případné doplňující informace k textu práce. Za seznamem použité literatury následuje seznam grafů, tabulek, obrázků a příloh. Rozsah této bakalářské práce je 121 377 znaků včetně mezer, což je v přepočtu přibližně 67 normostran.

2. Úvod

V posledních dvaceti letech se po celém světě čím dál více rozšiřuje fenomén čtenářských klubů, které se stávají běžnou součástí života mnoha čtenářů. Existuje jich několik typů, ty se liší především formou a místem setkání. Čtenáři se s nimi mohou setkat například v knihovnách, v knihkupectvích nebo na internetu. Čtenářské kluby nejsou pouze místem diskuzí nad přečtenými knihami, jejich členové díky nim také získávají tipy na nové knihy, navazují sociální kontakty, zlepšují své komunikační schopnosti a zvyšují svou čtenářskou gramotnost.

První část této práce se zaměřuje na teoretický úvod k dané problematice. Je v ní nastíněna charakteristika a typologie čtenářských klubů, a také jejich historický vývoj v České republice a selektivně i v zahraničí. Ze zahraničních oblastí jsou představeny především anglosaské země, kde jsou kluby nejrozšířenější. Následuje kapitola věnovaná vybraným čtenářským klubům, zejména těm organizovaným veřejnými knihovnami, které se v posledních letech čím dál více podílejí na jejich organizaci. V anglosaských zemích pořádá běžně téměř každá knihovna jeden či více čtenářských klubů, ať už formou osobních setkání nebo diskuzí ve virtuálním prostředí. S ohledem na tuto skutečnost byly pro zmapování čtenářských klubů pořádaných veřejnými knihovnami v anglosaských zemích vytvořeny strukturované dotazníky a následně bylo provedeno šetření. Ve srovnání s anglosaskými, ale i dalšími, zeměmi se Česká republika zdá být v této oblasti teprve na začátku. Zřejmě i to je důvodem, proč nelze v České republice najít vhodnou definici čtenářského klubu, jakožto skupiny lidí setkávající se osobně či ve virtuálním prostředí při literárních diskuzích.

V další části práce je zpracována případová studie vybraného čtenářského klubu FRESH books. Zde byla využita metoda pozorování během jednoho z pravidelných setkání účastnic, a také bylo provedeno několik strukturovaných rozhovorů s vybranými členkami tohoto klubu. V poslední kapitole jsou na základě poznatků, získaných analýzou dostupné literatury, dotazníkového šetření v anglosaských zemích a strukturovaných rozhovorů, prezentovány praktické tipy pro založení a provozování čtenářského klubu ve veřejné knihovně.

Cílem této práce je na základě poznatků získaných v teoretické i praktické části vyvodit možný směr rozvoje čtenářských klubů, charakterizovat hlavní problémové oblasti a navrhnout, čím by se české veřejné knihovny, které by čtenářský klub chtěly založit, mohly inspirovat.

3. Čtenářské kluby

Tato kapitola se nejprve věnuje vymezení pojmu „čtenářského klubu“ tak, jak je definován v českém prostředí i v zahraničí. Čtenářské kluby, ať už organizovány nakladateli, knihovnami nebo samotnými čtenáři, fungují v různých podobách po celém světě už stovky let. Protože se jejich podoba postupně vyvíjela, existují v dnešní době dva různé způsoby definování čtenářského klubu. Lze jej definovat jako organizaci z iniciativy nakladatelů či prodejců knih nebo jako skupinu osob scházejících se z iniciativy knihoven či čtenářů. S ohledem na přehlednost je každé této podobě věnována samostatná podkapitola.

V části věnované čtenářským klubům z iniciativy knihoven a čtenářů je mimo jiné stručně předložen i možný přínos čtenářských klubů pro pořádající či spolupracující knihovny. V jejím závěru je také představena námi zvolená definice čtenářského klubu, která bude následně využívána v celé práci. Na konci kapitoly jsou charakterizovány jednotlivé typy současných čtenářských klubů.

3.1 Čtenářské kluby z iniciativy nakladatelů a prodejců knih

Tradiční evropskou mocností čtenářských klubů je Velká Británie, kde první takto nazvané kluby vznikly už na přelomu 17. a 18. století. V té době se ovšem nejednalo o čtenářské kluby v dnešní podobě, ale o skupiny čtenářů, kteří pravidelně platili příspěvek organizátorovi klubu a na oplátku získali přístup ke knihám a novinám, o nichž mohli následně diskutovat.¹ Tato podoba čtenářských či literárních klubů byla velmi rozšířená i v dalších zemích.

Čtenářské kluby je tak možné z historického hlediska definovat jako organizaci z iniciativy nakladatele nebo prodejce knih, která sdružuje čtenáře a nabízí jim jisté výhody (např. slevu na nákup knih). Na oplátku je však povinností členů pravidelné objednávání titulů ze zasílaných katalogů.² Takto je čtenářský klub neboli klub čtenářů definován také v databázi Národní knihovny TDKIV.³

---

¹ KELLY, Thomas. *Early public libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*, s. 136-138.

² CELBOVÁ, Iva. Klub čtenářů. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online].

³ „Obchodní aktivita nakladatelství sdružující čtenáře, které účast v klubu předem zavazuje k povinnému objednání a nákupu stanoveného počtu titulů z nabídky zásilkového katalogu daného nakladatelství (za zvýhodněnou cenu oproti maloobchodní ceně). Zároveň jsou pro tyto čtenáře zajištěny jisté výhody plynoucí ze členství v klubu (slevy při nákupu knih, informování o novinkách nakladatelství, knižní prémie, účast na akcích nakladatelství apod.).“

3.2 Čtenářské kluby z iniciativy knihoven a čtenářů

V zahraničních zdrojích je možné nalézt definici popisující čtenářský klub jako skupinu různorodých lidí, kteří se pravidelně setkávají za účelem diskuze o přečtené knize nebo společného předčítání.⁴ Na rozdíl od zahraničních slovníků nenabízí TDKIV definici čtenářského klubu jako skupiny.⁵ Tuto definici nelze nalézt ani v Ottově slovníku naučném, Velké všeobecné encyklopedii Diderot či Universu: všeobecné encyklopedii. V České republice tak chybí adekvátní definice současných čtenářských klubů. Z tohoto důvodu budeme vycházet ze zahraniční definice čtenářských klubů.

Právě v této podobě se dnes čtenářské kluby čím dál více šíří po světě, zakládají je knihovníci, knihkupci, slavné osobnosti i vášniví čtenáři. Setkání těchto soudobých čtenářských klubů se podle průzkumu, který pořádala roku 2008 Readers Advisory Committee, účastní nejčastěji ženy ve věku 40 až 65 let⁶. I přesto však existují výjimky, fungují jednak čistě pánské kluby a jednak kluby pro mládež i pro děti. Všechny tyto různorodé skupiny se scházejí v soukromí domova nebo v kavárnách, častým partnerem čtenářských klubů bývají také veřejné knihovny, které jim nabízejí místo pro pravidelná setkání. Veřejné knihovny, především ty zahraniční, však nenabízejí čtenářským klubům mnohdy jen prostory, ale samy jeden nebo i více klubů organizují. Například ve Spojených státech amerických téměř všechny veřejné knihovny nabízejí svým čtenářům možnost účastnit se několika takových klubů. Ty jsou vedeny knihovníky nebo dobrovolníky z knihovny a zpravidla bývají rozděleny podle žánrů diskutovaných knih.

Veřejné knihovny naplňují pořádáním čtenářských klubů zejména poslání poskytovat služby dětem, mládeži a dospělým⁷. Zároveň je však možné říci, že tím také přispívají k rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti, neboť účastníci setkání touto aktivitou rozvíjí své vyjadřovací schopnosti i schopnost porozumět čtenému textu.

Některé zahraniční veřejné knihovny v rámci služeb nabízejí tzv. Book Club to Go Kits pro čtenářské kluby, které samy neorganizují, a které se ani nekonají v jejich prostorách. Book Club to Go Kits lze volně přeložit jako „balíčky na cestu pro čtenářské kluby“, přičemž v každém takovém balíčku se nachází minimálně deset exemplářů vybrané knihy, a také otázky pro řízenou diskuzi. Pořadatelé čtenářských klubů si mohou předem ze seznamu dané

---

⁴ Book club. *Cambridge Dictionary* [online].; Book club. *Dictionary.com* [online].; Book club. *English Oxford Living Dictionaries* [online].; Book club. *Merriam-Webster Dictionary* [online].

⁵ CELBOVÁ, Iva. Klub čtenářů. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online].

⁶ BARRY, Trott a Megan MCARDLE. Book Group Therapy: A Survey Reveals Some Truths about Why Some Book Groups Work and Others May Need Some Time on the Couch, s. 122-125.

⁷ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*, s. 47-50.

knihovny objednat nebo rovnou na místě vypůjčit jeden takový balíček na své příští setkání. Knihy, které je možné z takového seznamu objednat, vybírají sami knihovníci a obvykle zastupují různé žánry. Tato služba je pro čtenářské kluby velikou pomocí, protože díky ní odpadá potřeba jednotlivců shánět knihu před dalším setkáním. Může se například stát, že všechny exempláře zvoleného titulu jsou vypůjčené, v důsledku čehož pak dochází ke snížení návštěvnosti klubu. Mnozí návštěvníci klubů se shodli, že jim Book Club to Go Kits šetří nejen čas, ale i peníze, což přiláká do knihovny i osoby, které by do ní jinak nepřišly.⁸

V dnešní době jsou velmi rozšířené také čtenářské kluby ve virtuálním prostředí, které dodržují obdobná pravidla jako čtenářské kluby v reálném světě, a v nichž se diskutuje o vybrané knize či knihách v pravidelných intervalech. Významným rozdílem, a pro mnohé účastníky výhodou, je to, že se účastníci nesetkávají na jednom konkrétním místě, ale své názory sdílejí pomocí příspěvků v diskuzích na sociálních sítích nebo fórech. Nejčastěji jsou využívány mezinárodní sociální sítě, například Goodreads⁹, Facebook¹⁰, Instagram¹¹, Library Thing¹², v českém prostředí fungují také Databáze knih¹³ nebo Československá bibliografická databáze¹⁴.

Vzhledem k neexistující české definici tohoto pojetí čtenářského klubu, budeme v celé této práci čtenářský klub chápat obdobným způsobem jako v zahraničí. Tedy jako skupinu lidí setkávající se osobně či ve virtuálním prostředí za účelem diskuze o přečtených knihách.

3.3 Typologie čtenářských klubů

V současné době existuje velké množství čtenářských klubů a každý je svým způsobem specifický. Nelze ani říci, že by dva kluby fungovaly úplně stejně, přestože všechny vycházejí ze stejného základního konceptu setkání skupiny lidí, kteří rádi čtou a o přečteném si následně povídají. Některé čtenářské kluby jsou zaměřeny pouze na mládež, jiné na osoby středního věku a v zahraničí fungují dokonce kluby na principu matky-dcery, otcové-synové či rodiče-děti¹⁵. Čtenářské kluby je tedy možné pouze rozdělit do několika hlavních kategorií podle formy a rozsahu jejich setkání.

---

⁸ HERMES, Virginia, Mary Anne HILE a Johnetta L. FRISBIE. Reviving Literary Discussion: Book Club to Go Kits, s. 30-34.

⁹ Goodreads [online].

¹⁰ Facebook [online].

¹¹ Instagram [online].

¹² Library Thing [online].

¹³ Databazeknih.cz [online].

¹⁴ ČBDB: Československá bibliografická databáze [online].

¹⁵ HEALY, Anna. Giving Readers a Voice: Book Discussion Groups. *Book Links* [online].

3.3.1 Tradiční čtenářské kluby

Tradiční čtenářské kluby jsou nejčastější využívanou formou po celém světě. Jedná se vždy o skupinu osob, které se pravidelně, většinou jednou měsíčně, setkávají, aby diskutovaly o knize, kterou si přečetly. V některých případech dochází ke čtení knihy nebo vybraných pasáží přímo na setkání. Tradiční čtenářské kluby se obvykle zaměřují na určitý žánr nebo žánry, na konkrétního autora či na nějaký typ postavy objevující se v různých knihách (například Sherlock Holmes nebo čarodějnice).¹⁶

V České republice tomuto typu odpovídá například čtenářský klub FRESH books, pořádaný Městskou knihovnou v Praze, nebo čtenářské kluby konající se v několika knihovnách ve spolupráci s British Council. Ze zahraničních čtenářských klubů lze zmínit například Evening Book Club¹⁷, pořádaný veřejnou knihovnou v Jamestownu, nebo Asheboro Reads Book Club¹⁸, organizovaný veřejnou knihovnou v Asheboro.

3.3.2 Komunitní čtenářské kluby

Komunitní čtenářské kluby jsou rozšířené především ve Spojených státech amerických, avšak v posledních letech se objevují také v dalších anglosaských zemích. Od tradičních čtenářských klubů se výrazně liší, především tím, že jednu knihu čte celé město, jehož obyvatelé se mohou následně scházet a o dané knize diskutovat, ať už organizovaně v knihovnách nebo v soukromí. Tyto komunitní čtenářské kluby bývají pořádány veřejnými knihovnami, většinou ve spolupráci s městskou radou, která zajišťuje financování projektu, dokoupení vybrané knihy do knihovny a její propagaci. V průběhu zvoleného období jsou organizovány diskusní setkání nejen v knihovnách, ale také v knihkupectvích a účastnit se jich může kdokoliv. Tyto kluby vznikají nejen ve snaze o propojení komunity skrze literaturu, ale také za účelem šíření povědomí o důležitých sociálních tématech jako rasismus, duševní poruchy či smrt blízké osoby.¹⁹

Nejčastěji organizovaným typem komunitních čtenářských klubů jsou kluby pořádané v rámci projektu One City One Book (Jedno město, jedna kniha), jenž byl poprvé spuštěn roku 1998 Washingtonským centrem pro knihu a veřejnou knihovnou v Seattlu. Tento projekt zaznamenal ve Spojených státech amerických obrovský úspěch a postupně se jím inspirovala mnohá města i státy. Například Arizona, která roku 2002 spustila program OneBookAZ

---

¹⁶ Book Clubs and Book Discussion: An Examination of Different Formats used by Libraries. *Melissa Rich Capstone Portfolio* [online].

¹⁷ Book Clubs. *Jamestown Public Library: North Carolina – Established 1988* [online].

¹⁸ Search Reference & Adult Services: Book Clubs. *Randolph County Public Library* [online].

¹⁹ Libraries Offer Chapter and Verse on Citywide Book Clubs. In: *Library Journal* [online].

za účelem stmelení všech obyvatel státu pomocí literatury.²⁰ Od roku 2006 se projektu One City One Book účastní také město Dublin, ve kterém veřejné knihovny každý rok v dubnu doporučí předem zvolenou knihu, vybranou na základě provázanosti s historií jejich města. Na webových stránkách dublinského projektu lze dopředu najít knihu vybranou pro aktuální rok, a také kompletní přehled akcí, které se ke knize budou po celý měsíc vztahovat.²¹ V roce 2012 se se svým projektem Cityread připojilo další významné město – Londýn. Od té doby je každý rok v květnu vyhlášena kniha, jejíž děj se odehrává v Londýně, a ta se na měsíc stane předmětem diskuzí, přednášek a rozborů po celém městě.²²

3.3.3 Virtuální čtenářské kluby

Virtuální čtenářské kluby fungují již řadu let a každým rokem jejich popularita roste. Důvodem jejich rozmachu je především úspora času, lidé se totiž nemusí dostavit v konkrétní den na konkrétní místo, ale mohou svůj názor vyjádřit elektronicky, což je v dnešní době možné udělat z pohodlí domova nebo i při jízdě autobusem. To, že stačí mít přístup na internet a včas si přečíst vybranou knihu, je jejich velkou výhodou, která vyvážá i chybějící komorní atmosféru a osobní kontakt mezi účastníky.

Velké množství virtuálních klubů funguje jako internetová fóra, jsou v nich otevřené několikaměsíční diskuze k různým knihám a uživatel může v tomto období kdykoliv přispět svým názorem. Příkladem mohou být diskuzní fóra OnlineBookClub²³ nebo BookTalk²⁴. Některé virtuální kluby pro svá setkání využívají také Skype nebo aplikace Google. Stále využívanější jsou také různé sociální sítě, ze kterých se v této oblasti těší největší oblibě zřejmě Goodreads, sociální síť určená přímo pro čtenáře. Z dalších využívaných sociálních sítí lze uvést Facebook, Instagram, Databázi knih nebo Československou bibliografickou databázi.

3.3.4 Čtenářské kluby televizí a rádií

Čtenářské kluby televizí a rádií jsou specifické především tím, že se odehrávají v přímém přenosu. Do diskuze se může zapojit každý, zájemci předem zasílají pořadatelům své dotazy i názory, a zároveň se mohou účastnit i samotného vysílání osobně ve studiu, telefonicky nebo s využitím webové kamery. Zřejmě dodnes nejslavnějším čtenářským

---

²⁰ Libraries Offer Chapter and Verse on Citywide Book Clubs. In: *Library Journal* [online].

²¹ *Dublin One City One Book* [online].

²² *Cityread London* [online].

²³ *OnlineBookClub* [online].

²⁴ *BookTalk* [online].

klubem vysílaným v televizi je Oprah's Book Club, který vznikl již v roce 1996²⁵ a svou činnost ukončil roku 2011. Každý měsíc Oprah Winfrey představovala svým divákům jednu vybranou knihu, o které v průběhu následujícího měsíce diskutovala spolu s autorem či autorkou a několika vybranými diváky.²⁶ Z rádiových čtenářských klubů lze zmínit Book Club of the Air²⁷ pořádaný stanicí NPR a World Book Club²⁸ vysílaný na stanici BBC.

---

²⁵ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*, s. 58.

²⁶ HALL, R. Mark. The "Oprahfication" of Literacy: Reading "Oprah's Book Club", s. 646-647.

²⁷ Book Club of the Air. *National Public Radio* [online].

²⁸ World Book Club. *BBC* [online].

4. Historický vývoj čtenářských klubů

Čtenářské kluby, které známe dnes, jsou výsledkem dlouholetého vývoje, jenž započal již ve starověku. V průběhu staletí se tak literární setkání formovala až do dnešní podoby. Z důvodu přehlednosti bude v rámci této bakalářské práce popis historického vývoje čtenářských klubů rozdělen do dvou částí, a sice od starověku do roku 1900 a od roku 1901 do současnosti.

4.1 Vývoj čtenářských klubů do roku 1900

V rámci této podkapitoly je představen historický vývoj čtenářských klubů od starověku až do roku 1900. Je popsán odděleně pro každou ze zvolených geografických oblastí, a to především s ohledem na přehlednost a snahu zdůraznit vývojové rozdíly. Na konci této podkapitoly je zařazena samostatná část věnovaná vývoji na území českých zemí.

4.1.1 Kontinentální Evropa

Za nejstaršího předchůdce čtenářských klubů lze pravděpodobně považovat hlasité předčítání a následnou diskuzi o daném díle. Historie takového předčítání sahá až do antiky, kdy nebylo na veřejnosti ani v soukromí ničím neobvyklým. Již Plinius Mladší se ve svých dopisech svěřil, že pokud večerel se svou ženou či se svými přáteli, nechával si nahlas předčítat²⁹. Zda jim obsah předčítaného díla sloužil k následné konverzaci nebo se jednalo pouze o zvukovou kulisu, to už ve svých dopisech nezmínil.

Plinius Mladší se kromě soukromého předčítání účastnil i předčítání veřejných. Ve svých dopisech zaznamenal, že při veřejných čteních se nejednalo pouze o přednesení díla publiku, ale také o jakousi zpětnou vazbu autorovi. Ať už si autor vyslechl názory posluchačů či se nechal ovlivnit jen tím, jak jeho dílo znělo nahlas, mnohdy takové hlasité předčítání vedlo k úpravě a zdokonalení textu. Příkladem může být Geoffrey Chaucer, který po svých veřejných čteních pozměnil například *Canterburské povídky*. Dalším autorem, jenž naslouchal svému obecenstvu, byl Charles Dickens. Texty předčítal skupině přátel a následně s nimi diskutoval o jejich obsahu i formě. Během těchto předčítání piloval poslední verze děl, ochotně naslouchal různým poznámkám, a také pozoroval, jak jeho próza působí na posluchače. V době, kdy obcházel londýnské salony Ch. Dickens, začal návštěvníky salonů zahrnovat svým předčítáním také Alfred Lord Tennyson. Ten posluchače trápil především

---

²⁹ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*, s. 155.

hlasitým čtením svého nejslavnějšího a velmi obsáhlého díla Maud, přičemž po dočtení je obcházel a vyžadoval jejich názor na tuto báseň.³⁰

Jean Froissart, středověký francouzský básník a kronikář, ve svých dopisech uvedl, že jej Gaston Fébus, hrabě z Foix, žádal, aby mu každý večer předčítal z knihy Melliade. Tato čtení se konala o půlnoci a účastnilo se jich vícero lidí. Během předčítání mohl položit otázku nebo argumentovat pouze hrabě, čímž chtěl zamezit narušení výkladu.³¹ Zda po dočtení následovala obecná diskuze, které se mohli účastnit i ostatní, to ve svých dopisech Jean Froissart neuvedl. I přesto je možné předpokládat, že alespoň v soukromí se mohli zbývající hosté oddávat diskuzím o předčítané knize.

Kromě předčítání se již od starověku objevovaly záznamy o pravidelných schůzkách, na kterých se diskutovalo o literárních dílech. Ve Starověkém Římě zaznamenával Sidonius Apollinaris, římský básník a biskup, poznatky ze setkání s majitelem vedlejšího panství Ferreolem. Na těchto schůzkách se vzájemně oddávali učeným literárním diskuzím, kladli si různé otázky a vyjadřovali své názory na daná díla.³² Postupem času dala tato setkání či veřejná a soukromá předčítání za vznik propracovanějším literárním večerům, kterých se účastnilo mnoho umělců.

Během literárních večerů, které se konaly v 15. století u dvora v Blois, předčítalo svá díla mnoho literátů, přičemž jedním z nich byl princ a básník Charles d'Orléans. Ten zde v průběhu roku 1440 recitoval básně, které napsal během svého několikaletého zajetí.³³ Ve středověku bylo ve společnosti zvykem se scházet k veřejnému předčítání, neboť málokdo si mohl dovolit knihy kupovat. Proto měli lidé větší šanci knihu slyšet než si ji přečíst.³⁴ Přestože se nedochovaly žádné důkazy o tom, že by po nich docházelo k hromadným diskuzím, je pravděpodobné, že po návratu domů nebo během návštěvy hospody došlo v rámci konverzace také k vyjádření názorů na tato veřejná předčítání. Ať už se názory týkaly schopností přednášejícího nebo obsahu samotného díla.

Ve středověku mělo předčítání mnoho podob, především v soukromí se mohlo jednat o různorodá a neformální setkání. V rámci Přeslicových evangelií se dochovaly poznámky vypravěče, který byl pozván skupinkou žen ze sousedství na setkání jejich čtenářské skupiny Avant la letre, aby se po dobu schůzek stal jejich písařem. Tyto ženy se scházely často a již byly unaveny tím, jak muži jejich doby píší texty a knihy urážející jejich čest. A tak po dobu

---

³⁰ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*, s. 326-327.

³¹ VERDON, Jean. *Volný čas ve středověku*, s. 226.

³² Tamtéž, s. 222.

³³ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*, s. 321.

³⁴ Tamtéž, s. 153.

následujících několika dní nahlas četly úryvky z textů o pohlavích, milostných vztazích či pověrách, a vše následně probíraly z ženského úhlu pohledu.³⁵ Diskutovaly o přečteném, zamýšlely se společně nad myšlenkami z různých knih, a proto lze vyvodit, že se jednalo o první čtenářský klub, srovnatelný s těmi dnešními, o němž se dochovaly záznamy.

Nástupem novověku se začal rozvíjet velice důležitý předchůdce čtenářských klubů, a sice literární salony. Přestože salony vznikaly již dříve, teprve v 15. století se společensko-literární setkání stávala rozšířenějšími. Například v Itálii byla středem jednoho takového společenství Isotta, žena riminského vládce Sigismona Malatesta. Okolo ní se shromažďoval celý dvůr, scházeli se k četbě, recitacím básní a také k literárním kláním, ve kterých se vedly vášnivé diskuze týkající se jazyka a rétoriky. K podobným setkáním poté začalo docházet i v dalších italských městech, především v Římě. Významným obdobím byla také renesance, tehdy žila zřejmě nejvýznamnější předchůdkyně *múz* klasických salonů Isabelle d'Este, markraběnka z Mantovy. Kolem ní se pravidelně scházela úzká skupina literátů a umělců, s nimiž společně diskutovali o literárních a filozofických otázkách. Podobně se pak scházel kruh literátů v 16. století pod vedením básničky Louise Labé.³⁶

Tato setkání, stejně jako různé podoby literárních diskuzí, předčítání a veřejných čtení, měla za následek rozvoj klasických francouzských salonů v 17. století. V této době vznikla v Paříži République des lettres, jakási francouzská společnost zaměřující se na rozvoj kultury. Díky ní tak mohly ve Francii vzniknout první evropské literární salony, které mimo jiné napomáhaly ke zmenšování kulturních rozdílů mezi šlechtou, umělci a měšťanstvem.³⁷

Salony byly považovány za samostatné instituce, měly svá vlastní pravidla, která se musela dodržovat. Žena, která salon vedla a rozhodovala v něm, byla nazývána *múzou*. Každá *múza* měla po ruce vlivného muže, svého přítele, který salon propagoval a lákal do něj další osobnosti. Takovému muži se říkalo *orákulum*. U původních francouzských salonů bylo pravidlem, že každý salon měl svůj *jour fixe* neboli *žurfix*, tedy přesně stanovený den, kdy se daná společnost setkávala.³⁸ Ne všechny pozdější salony však toto pravidlo respektovaly. Kromě občasných návštěvníků se setkání salonů účastnili také stálí hosté, tzv. *habitués*, kteří na další setkání přicházeli i bez zvláštního pozvání. Tito stálí hosté nebyli součástí jen jednoho salonu, jednalo se zpravidla o sepsanou skupinu navštěvující jeden salon za druhým.³⁹

---

³⁵ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*, s. 155-157.

³⁶ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 16-24.

³⁷ LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ, ed. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*, s. 8.

³⁸ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 308.

³⁹ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 9-10.

V salonech se konverzovalo o politice, literatuře, hudbě i o umění jako celku. Mnohdy sloužily k propagaci nových prací nebo k předčítání či vylepšování literárních děl na základě názorů jiných umělců.⁴⁰ Přestože již v 17. století byla ve Francii nastavena pravidla salonů a používaly se ustálené pojmy, poprvé použila označení salon, jakožto konverzační salon, teprve roku 1807 madame de Staël. Dříve se využívalo mnoho výrazů, od instituce ducha až po literární dýchánky. V literárním smyslu se pojem salon začal využívat až později, spíše retrospektivně.⁴¹

V roce 1610, kdy Catherine de Vivonne, markýza de Rambouillet, oficiálně započala salonní kulturu, neměli lidé pro literární salon ještě žádný název. Jednalo se o společenské setkání, na kterém se předčítalo, diskutovalo, hrálo i zpívalo. Přestože byla markýza de Rambouillet aristokratka, setkání se nekonala na šlechtickém dvoře, ale přímo v centru Paříže. Tato setkání probíhala tak, že se k ní a jejímu manželovi vždy po večeři připojila skupina významných osobností, včetně předních literátů a básníků, a ti si následně přednášeli literární výtvořky, diskutovali a hráli na hudební nástroje. Literární salon Marie Manciniové, mladické lásky Ludvíka XIV., probíhal ve stejném duchu.⁴² V průběhu 17. století vznikala i řada dalších uměleckých salonů, které se však věnovaly jiným odvětvím umění než literatuře.

Největší rozkvět zažily literární salony až v 18. století, kdy vzrostla zvědavost lidu, a to se projevilo také při setkáních literátů a dalších osobností v salonech. Diskuze se zaměřovaly na konkrétní díla, na jejich výklad a na četné filozofické otázky, které z daných knih vyplývaly. Jedním ze stálých hostů francouzských literárních salonů tohoto období byl Voltaire. Ten měl ve velké oblibě salon jízlivé pesimistky, markýzy Du Deffand, v jehož prostředí vždy velmi rád přispěl do diskuzí. Na setkáních se hovořilo o aktuálních událostech, politice i umění, největší důraz byl však kladen na předčítání a hodnocení nových filozofických a literárních děl.⁴³

Od 18. století se začala šířit salonní kultura také ve Švýcarsku, navíc se v Rakousku a Itálii krom salonů začaly rozvíjet také literární kavárny a literární čajové dýchánky.⁴⁴ V průběhu tohoto století vznikaly i ruské literární salony, postupem času jejich počet vzrostl, ale jen tři z nich byly natolik významné, že se o nich mluvilo i v zahraničí. První z nich vedla Jekatěrina Karamzinová, která svůj salon založila na lásce k ruské literatuře. I z toho důvodu

---

⁴⁰ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 308.

⁴¹ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 8.

⁴² Tamtéž, s. 26-33.

⁴³ LENDEROVÁ, Milena. Na obou březích Seiny: Francouzské salony 18. století, s. 30-32.

⁴⁴ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 75-81.

jej pravidelně navštěvovali spisovatelé Alexandr Sergejevič Puškin a Ivan Sergejevič Turgeněv. Druhý, neméně slavný salon, založila Jevgenija Rostopochinová. Setkání jeho členů proslula výstředními liberálními diskuzemi a mezi stálé návštěvníky se řadili spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj či zpěvačka Pauline Viardotová. Třetí, a zároveň nejslavnější ruský literární salon, organizovala kněžna Zinaida Volkonská v Moskvě. Stálým hostem byl opět A. S. Puškin, který zde často recitoval své básně, nebo také spisovatel Adam Mickiewicz.⁴⁵

I vlivem A. Mickiewicze se v průběhu 19. století objevil pojem salon také v polském jazyce. Spolu s ním na tom měla zásluhu především Honorata Zapová, která se spolu s manželem účastnila pravidelných úterních literárních *assamblées* ve Lvově, při kterých se oddávali, nejen literárním, diskuzím na úrovni.⁴⁶

Představa klasických salonů se v období romantismu začala více prosazovat také v Německu, kde vznikl literární kroužek nazvaný Spolek svatých. Jeho stálými návštěvníky byli například spisovatelé Christoph Martin Wieland a Sophie von la Roche. Významný německý literární kroužek tohoto století založila také Johanna Schopenhauerová. Jeho *orákulem* byl Johann Wolfgang Goethe, který na literární dýchánky přitáhl mnoho dalších významných umělců své doby.⁴⁷

V této době se také začalo šířit označení literární salon, což souviselo pravděpodobně s tím, že tehdy začaly v Berlíně fungovat tři velmi výrazné židovské literární salony. Jejich zakladatelkami byly Henrietta Herzová, Rahel Levinová-Varnhagenová a Dorothea Schlegelová, které se pohybovaly v domácnosti vzdělance Mosese Mendelssohna. Již zde se na čtenářských setkáních oddávaly vášnivým literárním diskuzím a setkávaly se s významnými literáty a učiteli. Společně všechny tři tíhly nejen k literatuře, ale především k osobnosti J. W. Goetha. Jako první založila typický literární salon Henrietta, která se stala středem čtenářského spolku mladých lidí. V rámci setkání organizovala debaťní kroužky, na něž nalákala také zahraniční hosty, a její kroužek se tak stal literárním salonem v pravém slova smyslu. Se svým salonem pak následovala excentrická Rahel, postupem času jej však začali hojně využívat vzpurní mladí lidé k politickým diskuzím. Poté, co několik let cestovala, otevřela Rahel v Berlíně nový salon, ve kterém se scházeli vybraní učiteli a myslitelé, ovšem tento působil spíše jako goethovský kult. Poslední významná židovská *múza* literárního salonu, Dorothea, pořádala již od svých dvaceti let literární čajové dýchánky, které později

---

⁴⁵ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 125-128.

⁴⁶ TARAJO-LIPOWSKA, Zofia. *Snaha o sblížení národů na salonní půdě...*, s. 110-111.

⁴⁷ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 68-72.

přerostly do podoby literárního salonu.⁴⁸ Tyto tři salony lze v Německu považovat za jedny z posledních literárních salonů vůbec, neboť v průběhu 19. století začaly literární salony upadat i zde a postupně je nahrazovaly salony politického rázu.

V Německu však zároveň začala vznikat nová odnož literárních salonů, a sice čtenářské kroužky a literární společenství. Ve většině případů se jednalo o setkání, na kterém se podávala káva, občerstvení a návštěvníci si společně předčítali romány. V podobném duchu fungovaly také čtenářské večery, čajové dýchánky a básnické recitály. Docházelo zde k literárním diskuzím a návštěvníci se začali více zaměřovat na společné prožití literatury spíše než na její funkci. Nejslavnější čtenářské večery, které pořádala Malwida von Meysenburg, se konaly v Římě a mezi jejich návštěvníky patřil také Friedrich Nietzsche.⁴⁹

Přestože i ve Francii došlo k úpadku literárních salonů, bylo zde také v 19. století možné najít několik slavných *saloniér*, které organizovaly významná setkání. Tou nejslavnější byla princezna Mathilde, v jejímž literárním saloně se setkávala největší elita Paříže. Pravidelnými hosty byli spisovatelé Alexandre Dumas, Gustave Flaubert, bratři Goncourtové, mnozí slavní biologové a historici. Princezna Mathilde pouze neshromažďovala slavné osobnosti, ale zároveň bohatě podporovala literáty i umělce, kteří byli teprve na začátku své kariéry. Podobný literární salon otevřela v Paříži také Delphien de Girardin, které se pod křídly shromáždili velikáni jako Victor Hugo, Honoré de Balzac, Alfred de Vigny nebo Gioacchino Rossini.⁵⁰ Událostí, která ve Francii výrazně ovlivnila vznik tradičních čtenářských klubů, bylo roku 1862 vydání desetisvazkového románu *Les Misérables* od V. Huga. Pracující lidé se skládali na zakoupení tohoto díla a zakládali neformální čtenářské kluby, aby si mohli román společně číst, půjčovat a následně se o něm bavit. Tyto kluby se zrodily s idealistickou myšlenkou přinést četbu širší populaci.⁵¹

4.1.2 Americký kontinent

Čtenářské kluby začaly vznikat na americkém kontinentě již v 18. století, za jejich počátek lze považovat literární skupinu *Junto*, kterou roku 1727 založil Benjamin Franklin. Skupinu tvořilo dvanáct mužů scházejících se každý pátek za účelem literární, morální, obchodní, a také vědecké diskuze. Členové klubu mimo to shromažďovali knihy všech svých členů do společné knihovny a následně je půjčovali i ostatním, jednalo se tak v podstatě

---

⁴⁸ WILHELMY-DOLLINGER, Petra. Berlin Salons: Late Eighteenth to Early Twentieth Century. In: *Jewish Women's Archive* [online].

⁴⁹ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 74.

⁵⁰ Tamtéž, s. 136-147.

⁵¹ Book Clubs in France and the United States. In: *France-Amérique: The Best of French Culture & Art de Vivre* [online].

o první knihovni výpůjčky v americké historii.⁵² Zároveň měl každý z členů za úkol jednou za tři měsíce napsat a následně přednést esej na jakékoli téma.⁵³

V průběhu 18. století také docházelo ke stále větší emancipaci a začaly vznikat i čistě ženské kluby, například v Medfieldu se stýkal malý kruh žen, který ve svém domě shromáždila Hannah Adamsová. Účastnice klubu většinou psaly vlastní knihy či verše, na setkáních si z nich pak vzájemně předčítaly a také o nich diskutovaly. Jejich skupina byla nazývána First Woman's Club a byla proslulá svou láskou k literatuře, nedostatkem financí, a především projevováním nezájmu vůči těm, kteří neměli vztah ke kultuře.⁵⁴ Roku 1778 vznikla podobná skupina také v Bostonu, kde začala organizovat literární společnost žen za účelem studování a čtení krásné beletrie Hannah Mother Crockerová.⁵⁵

Na počátku 19. století se na území Nové Anglie stávaly čtenářské kluby, především ty ženské, stále oblíbenějšími. Konaly se literární večírky a roku 1840 dokonce vznikl v Bostonu, v obchodě Margaret Fullerové, první čtenářský klub sponzorovaný knihkupectvím. Přestože většinu klubů navštěvovaly především bílé ženy, začaly již v této době v některých městech vznikat také čtenářské kluby afroamerických žen. Ty se scházely, nejen aby diskutovaly o knihách, ale zároveň aby se vzdělávaly.⁵⁶ K určitému druhu studia ovšem čtenářské kluby využívaly všechny ženy, byl to prostor, kde mohly svobodně diskutovat o literatuře, filozofii a historii. Právě takový byl i klub, který roku 1866 vytvořila Sarah Atwater Denmanová ve městě Quincy v Illinois. Ta do svého domu pozvala jedenáct žen, aby se mohly věnovat studiu velkých literárních děl především z oblasti filozofie a historie.⁵⁷

S počátky čtenářských klubů ve Spojených státech amerických je spojena i událost na Kubě, kde bylo na začátku roku 1866 veřejně oznámeno, že ve spolupráci s místní střední školou začíná předčítání v továrně na výrobu doutníků El Fígaro v Guanabacoi. Z celé dílny byl vždy vybrán jeden dělník, který se stal oficiálním lektorem a předčítal ostatním pracovníkům, ti mu pak platili za jeho úsilí. Postupně se předčítání stalo natolik oblíbeným, že tuto činnost převzaly i další továrny. Čteny byly nejrůznější knihy, zejména historické, politické a didaktické. V polovině roku 1866 označila vláda veřejné čtení v dílnách

---

⁵² FRANKLIN, Benjamin. *Autobiography of Benjamin Franklin* [online], s. 59-78.

⁵³ GROWOLL, Adolf. *American book clubs: their beginnings and history, and a bibliography of their publications*, s. 5.

⁵⁴ DESORGHER, Richard. Hannah Adams: Medfield's Most Famous Female. In: *Medfield Patch* [online].

⁵⁵ DEBATTY, Régine, Claire L. EVANS, Pablo GARCÍA a Andrea GROVER. *New art/science affinities*, s. 170.

⁵⁶ DANIELS, Harvey. *Literature circles: voice and choice in book clubs and reading* Gross, s. 30-31.

⁵⁷ NELSON, Iris. Once Upon A Time in Quincy: Sarah Atwater Denman was a passionate philanthropist, humanitarian. In: *Herald-Whig* [online].

za rozvratné a vydala dekret o jeho zákazu. Ještě nějakou dobu se četlo tajně, avšak postupně i tato tajná čtení z dílen prakticky vymizela. Předčítání v dílnách se však mezitím objevilo také na americké půdě, konkrétně roku 1869. V průběhu kubánské desetileté války za nezávislost docházelo k masivnímu přesunu kubánských dělníků do Spojených států amerických, a ti si s sebou mimo jiné přivezli právě zvyk čtení v dílnách a instituci lektora. Dělníci opět platili vybranému lektorovi za hlasité předčítání při práci a společně vybírali knihy různých žánrů na další čtení. Lektor nesměl být přerušován, v dílně panovalo soustředěné ticho a otázky byly povoleny až po skončení přednesu.⁵⁸

Zhruba od padesátých let 19. století se začaly na americkém kontinentě objevovat také uzavřené pánské literární kluby a společnosti, například The Seventy-Six Society, The Prince Society, The Franklin Club, The Washington Club a The Grolier Club.⁵⁹ Patřil mezi ně i The Cadmus Club v Galesburgu, který vznikl roku 1895. Tento klub měl dvanáct členů, kterým měl především poskytnout potěšení z kvalitní četby a jejího poslechu.⁶⁰

Od konce 19. století se mezi americkými čtenářskými kluby začal projevovat vliv výrazné osobnosti Williama Shakespeara. Velké množství klubů mu bylo oddáno, čtenářské skupiny se pojmenovávaly podle postav z jeho her, na setkáních se četla jeho díla, diskutovalo o nich, a také se hrály jeho hry. Nejvíce Shakespearových klubů zakládaly ženy od osmdesátých let 19. století do čtyřicátých let 20. století, tedy v období, které velmi ovlivnilo jejich postavení ve společnosti. Lidé, především tedy ženy, napříč Spojenými státy americkými četli Shakespeara, scházeli se s dalšími lidmi a probírali jeho díla i možnosti jejich interpretace. Již roku 1889 vznikla v Kansasu literární skupina jedenácti afroamerických žen Ladies' Coterie, a bylo to právě studium Shakespearových děl, jež je spojilo dohromady. Mnoho afroamerických žen vnímalo znalost Shakespeara jako stěžejní pro své vzdělání, a z toho důvodu existovaly v tomto období desítky afroamerických čtenářských klubů zaměřených právě na W. Shakespeara.⁶¹

Osobnost W. Shakespeara však nepohltila pouze Afroameričanky, tento fenomén zasáhl i bílé ženy. Roku 1894 kolem sebe shromáždila Elizabeth Armstrongová třicet žen, jejichž skupinu následně pojmenovala podle Kupce benátského jako Portia club. Tyto ženy se setkávaly každý týden, aby si předčítaly knihy W. Shakespeara. Jejich setkání byla pořádána za účelem sebevzdělávání členů a podpory všeobecného blahobytu v jejich vesnici Avon.

---

⁵⁸ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*, s. 147-151.

⁵⁹ GROWOLL, Adolf. *American book clubs: their beginnings and history, and a bibliography of their publications*, s. xiii-xiv.

⁶⁰ Tamtéž, s. 369-376.

⁶¹ SCHEIL, Katherine West. *She hath been reading: women and Shakespeare clubs in America*, s. 95.

Tato nejen čtenářská skupina absolvovala stovky setkání, během nichž si ženy předčítaly různá Shakespearova díla, hrály jeho hry a učily se nazpaměť jeho texty. Navíc se snažily prosazovat lepší vzdělání pro ženy a šířit osvětu, že vzdělaná matka je lepší matka. Ve stejném období, na konci 19. století, fungovalo jen na území New Hampshire minimálně deset čtenářských klubů inspirovaných W. Shakespearem.⁶² V 19. století čtenářské kluby velmi pomáhaly také imigrantům, kteří se na setkáních společně skrze knihy učili novému jazyku, integrovali se do společnosti a zvyšovali svou čtenářskou gramotnost.⁶³

4.1.3 Velká Británie a Irsko

Čtenářské kluby se i ve Velké Británii formovaly postupně, jejich počátky lze najít již na přelomu 17. a 18. století, kdy zde fungovalo velké množství literárních kaváren. Ty byly v tehdejší Anglii velmi rozšířené a upřednostňované před jinými formami setkání, scházeli se v nich předčítající básníci, literáti a jejich posluchači. Mezi nejslavnější kavárny v Anglii patřila londýnská literární kavárna Will's, kterou denně navštěvoval například spisovatel Jonathan Swift.⁶⁴

V průběhu 18. století se začaly těšit oblibě také tradičnější čtenářské kluby vznikající na celém území Velké Británie. Spolu s nimi lze za určitý podtyp čtenářských klubů nebo čtenářských společností označit i skromné předplatitelské knihovny, které byly v podstatě předchůdkyněmi dnešních veřejných knihoven. Od klasických předplatitelských knihoven se tyto historické čtenářské kluby lišily především tím, že sdružovaly pouze malé množství členů, maximálně dvanáct, a setkání sloužila nejen k půjčování knih, ale také k literárním diskuzím. Některé kluby měly své stálé knihovny obsahující více exemplářů různých knižních titulů, členové tak zpravidla nebyli nuceni čekat, až někdo jiný knihu dočte. Fungovaly však i kluby bez stálých knihoven, ve kterých členové četli knihu postupně, neboť byl dostupný pouze jeden exemplář. Nejstarší zmínky o takovém typu čtenářského klubu se datují do roku 1709, kdy se A. D. Frank z Cranfieldu zmiňuje ve své korespondenci o čtenářské společnosti, jejíž členové přispívali drobným poplatkem na nákup nových knih a následně si je mezi sebou půjčovali. Počet těchto klubů se postupem času zvyšoval, od roku 1712 existoval obdobný

---

⁶² SCHEIL, Katherine West. *She hath been reading: women and Shakespeare clubs in America*, s. ix-x.

⁶³ KUPFER, David C. *Should the American Canon Be Discussed in a Public Library?: The Selection of Classic American Authors in One Book Reading Projects*, s. 1.

⁶⁴ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 81.

klub v hrabství Cambridgeshire, a následně vznikly čtenářské kluby také v hrabství Leicestershire i ve městech Sheffield a Halifax.⁶⁵

V roce 1742 vznikl atypický klub sestávající se z duchovních, lékařů a právníků, ti se setkávali jednou měsíčně na večeri a k literární konverzaci.⁶⁶ Roku 1764 byl v hrabství Cumbria založen tradiční Dalton Book Club, jehož setkání pokračují dodnes. O pouhých dvanáct let později se ve Stocktonu na severu Anglie začala jednou měsíčně scházet skupina, jejíž členové otevřeně konverzovali o přečtených knihách. Několik měsíců po založení se tato skupina oficiálně stala čtenářským klubem a každý ze členů začal přispívat na nákup knih.⁶⁷

Společenská setkání v duchu francouzských salonů se ve Velké Británii začala konat teprve ve druhé polovině 18. století. Zpočátku se nejednalo o klasické literární salony, ale o společenské čtení u snídaně, které bylo doprovázeno diskuzemi především z oblasti literatury, politiky a umění. Tímto způsobem vznikl i významný anglický kruh Bluestocking, jehož členové dávali přednost intelektuální konverzaci o literatuře před prázdnými společenskými řečmi. Tématy jejich diskuzí byly zejména nejnovější publikace, poezie a kontroverzní náboženské texty.⁶⁸ Přestože tento kruh sdružoval na počátku své existence malou skupinu osob, již v osmdesátých letech 18. století se setkání účastnily stovky hostů. Ve středu kruhu Bluestocking stála Elisabeth Montaguová, která svá studia věnovala osobnosti W. Shakespeara, a postupně se stala patronem mnoha autorů a umělců.⁶⁹

V roce 1817 se v Anglii objevil první skutečný literární salon, a to v domě Merry Berryové. Pravděpodobně nejvýznamnějším hostem řady setkání byl spisovatel William Makepeace Thackeray.⁷⁰ Ten se kromě těchto schůzek účastnil i setkání salonu, který vedl sir Leslie Stephen, otec Virginie Woolfové. V tomto salonu se setkávala literární elita národa včetně Thomase Hardyho, Henryho Jamese či George Eliota.⁷¹ Zmíněné salony jsou zřejmě jediné literární salony, které se na území Anglie prosadily. I přes obrovský úspěch, který salony zaznamenaly na území kontinentální Evropy, v Anglii nedokázaly konkurovat již zmíněným literárním kavárnám, čtenářským klubům a kulturním schůzkám.

V polovině 19. století se scházely už stovky čtenářských skupin, mezi nejdiskutovanější autory patřili W. Shakespeare, Robert Browning a John Ruskin. Toto

---

⁶⁵ KELLY, Thomas. *Early public libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*, s. 136-138.

⁶⁶ Tamtéž, s. 136-138.

⁶⁷ REHBERG SEDO, DeNel. *Reading communities from salons to cyberspace*, s. 45-47.

⁶⁸ Tamtéž, s. 25.

⁶⁹ SAIRIO, Anni. *Language and Letters of the Bluestocking Network.: Sociolinguistic Issues in Eighteenth-Century Epistolary English*, s. 526.

⁷⁰ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 75-78.

⁷¹ Tamtéž, s. 158.

období je však významné především vznikem speciálních čtenářských skupin, například členka Náboženské společnosti přátel Elizabeth Fryová začala předčítat skupinám vězňů, se kterými pak tyto knihy rozebírala. Některé starší ženy předčítaly na lodích emigrantů směřujících do Austrálie a Anna Jemima Clough's, sufražetka bojující za vyšší vzdělání žen, založila speciální čtenářský klub pro ženy. Pro všechny čtenářské kluby bylo společné především to, že se v nich četla pouze beletrie, což bylo hlavní příčinou kritiky těchto klubů. Na romány se v tomto období pohlíželo jako na něco podřadného, co čtenáře přitahovalo i přes svou špatnou kvalitu, takže se některé kluby rozhodly přizpůsobit společenskému tlaku a čtení románů zakázaly nebo je alespoň veřejně kritizovaly.⁷²

Významným milníkem byl rok 1889, kdy byla založena National Home Reading Union, která měla za úkol pomáhat čtenářům s výběrem knih, sdružovat je do diskusních skupin a rozvíjet jejich schopnost porozumění textu. Čtenáři se díky Unii učili umění konverzace, socializovali se a byli podněcováni k vzájemné podpoře. Dále pro své fungující diskusní skupiny pořádala Unie pravidelné čtecí kurzy zaměřující se zejména na kulturní aspekty čtení, zatímco politické a morální zájmy byly odsunuty do pozadí. Zpravidla byly nabízeny tři druhy kurzů, jeden obecný, druhý uzpůsobený pro mladé čtenáře a třetí zaměřující se na čtenáře schopné poradit si i s pokročilejšími texty. Setkání se konala jednou či dvakrát měsíčně a čtenáři, kteří absolvovali určitý počet skupinových setkání, obdrželi certifikát o absolvování kurzu. Místa, kde se diskusní skupiny scházely, byla velmi různorodá, diskutovalo se v kostelích, technických školách, veřejných knihovnách, továrnách, a především v domovech samotných čtenářů. A právě v domovech čtenářů, především žen, vznikly ty nejuspěšnější a nejdéle se scházející skupiny.⁷³

4.1.4 České země

V českých zemích lze za předchůdce čtenářských klubů považovat literární salony, literární kavárny, čtenářské spolky a čtenářské kroužky. Jako první se začala prosazovat v 18. století salonní kultura. V Praze vznikaly šlechtické salony, které sehrály nezastupitelnou roli v první fázi národního obrození. Mezi ty nejznámější patřily salony Nosticů, Canalů či Šternberků. Ke konci 18. století se objevilo také několik měšťanských salonů, ten první založil Vojtěch Pech a jeho hlavním tématem byla hudba. Roku 1786 vznikl druhý nešlechtický salon zaměřující se především na literaturu a jeho návštěvníkem byl například

---

⁷² REHBERG SEDO, DeNel. *Reading communities from salons to cyberspace*, s. 45-47.

⁷³ Tamtéž, s. 60-64.

literát Štěpán Leška. Ten zároveň u sebe doma pořádal setkání, na nichž se před vydáním četly a posuzovaly básně a konaly se zde literární diskuze.⁷⁴

Na počátku 19. století vedla významný literární salon Luisa Příchovská. Na jednotlivých setkáních, která navštěvoval například knihkupec a redaktor Prager Zeitung Adolf Gerle, se hovořilo především o literatuře, filozofii a politice.⁷⁵ Další vyhledávaný salon byl ten, který vedl univerzitní profesor Karel August Neumann, a jehož stálými hosty byli básník Uffo Horn, advokát Jan Měchura či profesor Jan Evangelista Purkyně. Na rozdíl od francouzských salonů, kterým vládly *múzy*, v čele salonů pražských stál většinou muž. I přesto však bylo možné najít výjimky, například salon vévodkyně Zaháňské, který vznikl roku 1813, nebo salon Hedwigy Lubomirské, jejíž salon roku 1833, kdy žila v Praze, navštěvovali osobnosti jako kníže Louis Rohan či nejvyšší český purkrabí Hrabě Karel Chotek.⁷⁶

Významným pokusem o založení literárního salonu byly v polovině čtyřicátých let 19. století pravidelné schůzky v blízkosti Pavla Josefa Šafaříka, na nichž se setkávali mladí obrozenští literáti. Docházelo zde k posuzování nově vydaných děl, předčítání z rukopisů, a také k vášnivým diskuzím o literárních tématech. Tato setkání se nekonala dlouho, avšak mladí literáti, kteří je navštěvovali, postupem času přesídlili do salonu rodiny Riegrovy.⁷⁷ Ve stejném období pořádala Karolina Světlá v Praze soukromý dámský kroužek, který navštěvovala i Eliška Krásnohorská. Jednalo se o malý klub, jehož úkolem bylo rozvíjení mladých dívčích talentů v oblasti literatury. Na každém setkání se dívky a ženy věnovaly náruživým diskuzím o české literatuře a psaní.⁷⁸

Zhruba od čtyřicátých let 19. století se začínají zviditelňovat měšťanské salony významnějších rodin, svůj vlastní salon měli například Měchurovi, Staňkovi či Fričovi.⁷⁹ Oblíbený byl zmíněný literární salon u Staňků, který sice vznikl již roku 1838, ale střediskem českého literárního života se stal teprve o rok později, kdy se Božena Němcová stala jeho *múzou* a František Ladislav Čelakovský jeho *orákulem*.⁸⁰ Skutečný salon ve francouzském slova smyslu byl v českých zemích k vidění až roku 1844, kdy jej do Karlových Varů přenesla Sarah Austinová, jež se zde na krátkou dobu usídlila se svým manželem.⁸¹

⁷⁴ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*, s. 167-168.

⁷⁵ LENDEROVÁ, Milena, ed. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*, s. 511.

⁷⁶ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*, s. 172.

⁷⁷ NOVOTNÝ, Jan. *K počátkům novodobých měšťanských salonů v Praze*, s. 145.

⁷⁸ HECZKOVÁ, Libuše. "Má předrahá Johanko!": Karolina Světlá a Eliška Krásnohorská, s. 40.

⁷⁹ PEŠKOVÁ, Jaroslava. *Salony jako místo setkání*, s. 10.

⁸⁰ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*, s. 177.

⁸¹ RAK, Jiří a Vít VLNAS. *Salon in spe: Trampoty českého salonu 19. století*, s. 43.

Roku 1858 začal fungovat proslulý český salon u Braunerů, jeho *múzou* byla Augusta Braunerová a *orákulem* František Palacký. Nejednalo se čistě o literární salon, přesto se i zde probírala literatura, spisovatelé v salonu četli ukázky ze svých nových prací, básníci recitovali své verše a na závěr se každý mohl k daným pasážím vyjádřit. Mnoho začínajících literátů využívalo salony k veřejnému čtení, aby tak mohli svá díla vylepšit na základě názorů ostatních. V podobném duchu fungovaly také další salony. Jedním z nich byl i ten, který vedli manželé Riegrovi, a jehož *múzou* byla sama paní Riegrová.⁸² Hovořilo se v něm o politice i umění, a často bylo na programu také předčítání beletrie, neboť literatura byla velkou láskou Františka Ladislava Riegra. Ten se již od počátku snažil zavést čistě literární salon, ale u literátů neuspěl.⁸³

K naplnění Riegrových snů došlo až v osmdesátých letech 19. století, kdy vnukl prvotní myšlenku na založení literárního salonu Anně Lauermannové-Mikschové. Právě v ní viděl vlastnosti a schopnosti potřebné pro *múzu* takového salonu.⁸⁴ Tento nejslavnější český literární salon vznikl v době, kdy již byla česká společnost strukturalizovaná, byl dostatek hodnotné literatury v národním jazyce a zastoupení měly všechny literární žánry, včetně kritiky. Členové salonu se scházeli v domě na Jungmannově náměstí, který osobnosti lákal již jen přítomností Jungmannových dcer.⁸⁵ Tento salon se stal jedním z památných center, neboť přetrval téměř půl století a scházely se v něm velmi významné osobnosti, například Julius Zeyer, bratři Čapkové, Jaroslav Vrchlický nebo Josef Václav Sládek.⁸⁶

Kromě literárních salonů vznikaly v českých zemích od počátku 19. století, v návaznosti na dekret vídeňské dvorské studijní komise z roku 1816, čtenářské společnosti, jejichž hlavním cílem byl rozvoj čtenářského zájmu o český jazyk a literaturu. První čtenářskou společnost založil roku 1818 básník Antonín Jaroslav Puchmajer, a postupně v ní shromáždil čtyřicet milovníků české knihy. V krátké době pak vznikly desítky dalších čtenářských společností, které podporovaly znalost českého jazyka a organizovaly veřejné čtení českých knih. Ve svých řadách sdružovaly úředníky, učitele, mlynáře, řemeslníky a další.⁸⁷

Za pokračovatele salonů a čtenářských společností lze považovat spolky vzdělávací a zábavní, které jsou zároveň předchůdci čtenářských klubů. Vzdělávací spolky často

---

⁸² LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*, s. 184-185.

⁸³ SRŠEŇ, Lubomír. *Pražský salon u Palackých a Riegrových*, s. 98.

⁸⁴ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*, s. 187.

⁸⁵ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 316.

⁸⁶ KOVÁŘÍK, Vladimír. *Literární toulky Prahou*, s. 198.

⁸⁷ ŠIMEČEK, Zdeněk a Jiří TRÁVNÍČEK. *Knihy kupovati...: dějiny knižního trhu v českých zemích*, s. 162-163.

provozovaly vlastní knihovny a čítárny, a kromě osvětových akcí pořádali členové také diskuze a besedy na různá témata, včetně těch literárních. Spolky zábavní neboli umělecké se od vzdělávacích lišily pouze tím, že členové se při setkáních museli dobře bavit, náplň však zůstávala obdobná.⁸⁸

Významným rozvojem prošly v Praze 19. století také literární kavárny. Na počátku tohoto století sloužily literátům k diskuzím, recitálům a předčítání. Snad nejznámější byla kavárna Union, jejíž *múzou* a *orákulem* v jednom byl pan vrchní Patera. V kavárně Union měli návštěvníci přístup nejen k podnětnému prostředí, kde mohli diskutovat, ale mohli si zde také zdarma přečíst domácí i zahraniční tisk.⁸⁹ Další významná kavárna Arco byla přístupná pouze německy hovořícím intelektuálům a navštěvoval ji například Max Brod. V průběhu dalších let však tyto literární kavárny sloužily spíše politickým účelům a původní záměr se postupně vytratil.⁹⁰

Od padesátých let 19. století se u nás začaly vyvíjet také tzv. stolní společnosti, které byli jakousi obdobou literárních salonů a probíhaly v prostředí hospodském či pivovarnickém.⁹¹ Jako příklad lze uvést pivovar U Primasů, ve kterém se scházeli Ruchovci v čele se Svatoplukem Čechem. Důležitým bodem jejich programu bylo hlasité předčítání nových děl přítomných umělců, kterým celé shromáždění Ruchovců naslouchalo a následně čtená díla komentovalo.⁹²

4.2 Vývoj čtenářských klubů ve světě od roku 1901 do současnosti

V důsledku úpadku salonní kultury v průběhu předešlého století nedošlo ani ve 20. století k obnově literárních salonů v původním smyslu, přetrvalo jich jen několik málo, a ty také postupně zanikaly. Prostor dostaly především literární kavárny, čtenářské kroužky a čtenářské dýchánky, ale i tato setkání byla především vlivem světových válek přinejmenším na čas přerušena, a v některých zemích následně nedošlo k jejich obnově vůbec.

Existovaly však výjimky, několik málo salonů či literárních kroužků, které vznikly na přelomu 19. a 20. století a přetrvaly i během válečného období. Jedním z nich byl salon, který založila v Berlíně ve dvacátých letech 20. století Helene von Nostitz-Wallwitzová. Její hlavní snahou bylo objevování nových talentů mezi literáty, básníky a hudebníky. Německo

---

⁸⁸ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 324.

⁸⁹ RAK, Jiří a Vít VLNAS. *Salon in spe: Trampoty českého salonu 19. století*, s. 43.

⁹⁰ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 81.

⁹¹ DÖRFLOVÁ, Yveta a Věra DYKOVÁ. *Kam se v Praze chodilo za múzami: literární salony, kavárny, hospody a stolní společnosti*, s. 10.

⁹² Tamtéž, s. 84.

však na počátku 20. století proslulo spíše literárními večery, které se konaly v Mnichově vždy v soukromém kruhu. Dodržovaly se na nich určité rituály, vedly se diskuze, konaly se zde i básnické recitály a mezi jejich účastníky patřil například básník Stefan George či spisovatel Thomas Mann. Zároveň také v Německu vznikalo mnoho básnických spolků, v rámci nichž si návštěvníci poskytovali zpětnou vazbu ke svým dílům. Souběžně s tím probíhala v domě malíře Leopolda von Kalckreuth významná literární kávovala odpoledne, během kterých paní domu recitovala básně Charlese Baudelaira či Paula Verlaina.⁹³

Francie se i v tomto století pokoušela o udržení tradiční salonní kultury a nutno říci, že se jí to alespoň částečně povedlo. Především díky literárně-hudebnímu salonu Suzanne Tezenasové, který přetrval až do devadesátých let 20. století, a v němž se po druhé světové válce setkávaly významné osobnosti, například spisovatelé Graham Greene a Alberto Moravia či básník Yves Bonnefoy.⁹⁴

Na přelomu století začalo v celé Evropě docházet k úpadku literárních salonů, v průběhu světových válek došlo na mnoha místech k přerušení nebo úplnému ukončení většiny, nejen literárních, setkání. Jednou ze skupin, které se scházely i v období 1. světové války, byla Bloomsbury Group, skupina umělců, která se každý čtvrtek scházela v domácnosti Vanessy Bellové a její mladší sestry Virginie Woolfové⁹⁵. Na setkáních se tito umělci věnovali diskuzím o literatuře, politice i umění, stali se symbolem umělecké společnosti své doby a scházeli se až do druhé světové války.⁹⁶

Další významná literární skupina Inklings se začala scházet až ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století v anglickém Oxfordu. V čele skupiny stál C. S. Lewis a jejími členy byli různí spisovatelé, mezi nimi i J. R. R. Tolkien nebo Owen Barfield. V neaktivnějším období se scházeli dvakrát týdně, z toho jeden den se konal soukromý čtenářský klub, během něhož si členové předčítali úryvky ze svých děl a přijímali od ostatních kritiku i rady. Například J. R. R. Tolkien a jeho syn Christopher na setkáních četli kapitoly z Pána prstenů a sám C. S. Lewis předčítal mimo jiné úryvky z románu Zázraky nebo Návštěvníci z Mléčící planety.⁹⁷

Ve Spojených státech amerických se lidé i ve 20. století účastnili léty osvědčených čtenářských klubů a literárních spolků, které se konaly v knihovnách i v soukromých domovech. Velkým milníkem byl rok 1926, kdy Harry Scherman a jeho kolegové spustili

---

⁹³ HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*, s. 155-157.

⁹⁴ Tamtéž, s. 167.

⁹⁵ Lifestyle and Legacy of the Bloomsbury Group. *TATE* [online].

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Inklings. *Encyclopedia Britannica* [online].

projekt Book-of-the-Month Club, v rámci kterého zaslali všem členům (v té době 4 750 osob) vybrané kvalitní, a především nové, knihy až do domu. Díky tomu výrazně vzrostl počet čtenářů, kniha se pro ně stala dostupnější a již po dvou letech vzrostl počet odběratelů na 100 tisíc.⁹⁸ V průběhu 20. století se americké literární spolky a čtenářské kluby stále vyvíjely. Největší zlom přišel v posledním desetiletí, kdy v roce 1996⁹⁹ založila Oprah Winfrey veřejný čtenářský klub v přímém televizním přenosu. Její klub se stal fenoménem a následně začali jednotlivci i knihovny zakládat čtenářské kluby po celé Americe.

A když si například roku 1997 všimli pracovníci Madisonské veřejné knihovny ve Wisconsinu, že si lidé kromě bestsellerů nepůjčují mnoho jiných knih, rozhodli se založit několik čtenářských diskuzních skupin. V těch se začali scházet se čtenáři, aby posílili jejich zájem nejen o klasickou literaturu, ale také o samotné setkávání se.¹⁰⁰

4.3 Vývoj čtenářských klubů na území dnešní České republiky od roku 1901 do současnosti

Přestože na přelomu 19. a 20. století vzniklo v Praze více literárních salonů, například Marie Laudové či Růženy Svobodové, nikdy salony v českých zemích nenabývaly slávy a věhlasu salonů francouzských. Scházela jim variabilita témat a vyšší úroveň konverzace, salony se tedy nikdy opravdu nestaly součástí společenského života.¹⁰¹

Výjimkou byly tzv. čajové konvičky, jak setkávání ve svém salonu nazývala sama Anna Lauermannová-Mikschová, a které úspěšně pokračovaly i ve 20. století. Přestože i u tohoto salonu došlo k několikaletému přerušení činnosti, jedná se o jediný tzv. salon dvou století v českých zemích. K obnově jeho setkání, na kterých se hovořilo především o literatuře, a předčítala se různá díla, došlo zhruba v roce 1901, nějakou dobu po smrti Julia Zeyera. Při znovuoživení salonu se objevili také někteří původní členové (Josef Václav Sládek, Gabriela Preissová, Jaroslav Goll), došlo však k výrazné generační obměně a z nových návštěvníků je třeba zmínit například Otakara Theera, Marii Majerovou, Arnošta Procházku a Hanuše Jelínka.¹⁰² Tento náš nejznámější salon fungoval desítky let jako útočiště pro tři generace literátů, divadelníků i intelektuálů.¹⁰³ Salon dvou století, jak jej někteří

⁹⁸ Book-of-the-Month Club, Inc. *Company-Histories.com* [online].

⁹⁹ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*, s. 58.

¹⁰⁰ SMITH, Sara D. a Quinn GALBRAITH. *Library Staff Development: How Book Clubs Can Be More Effective (and Less Expensive) than Traditional Trainings*, s. 171.

¹⁰¹ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 317.

¹⁰² SAK, Robert. *Salon dvou století: Anna Lauermannová-Mikschová a její hosté*, s. 130-135.

¹⁰³ DÖRFLOVÁ, Yveta a Věra DYKOVÁ. *Kam se v Praze chodilo za múzami: literární salony, kavárny, hospody a stolní společnosti*, s. 10.

nazývají, přetrval až do přelomu dvacátých a třicátých let 20. století, kdy jeho zakladatelka onemocněla.¹⁰⁴

Poslání salonů převzaly v českých zemích především kavárny, kde se scházeli nejen politici a obchodníci, ale také spisovatelé a básníci. V kavárnách i hospodách se scházela česká literární elita, která si zde vyměňovala názory a sdílela svou tvorbu. Řada významných děl vznikala právě v těchto prostorách.¹⁰⁵

Jednou z nejvýznamnějších byla pražská literární kavárna Arco, ve které se kromě jiných ve skupině scházeli i židovští literáti, například Max Brod a Franz Werfel. Postupně se ve společnosti *arconautů*, jak byla tato literární skupina nazývána, scházelo čím dál více spisovatelů a nadšenců, mimo jiné také, v té době ještě neznámý, Franz Kafka. *Arconauti* nebyli uzavřenou skupinou, často k nim přisedávali spíše pasivní posluchači, kteří ovšem posouvali konverzaci vhodným směrem. Jednalo se především o ženy, které tak plnily funkci *múz*. V období první světové války tuto funkci zastávaly mimo jiné Milena Jesenská a její přítelkyně.¹⁰⁶ M. Jesenská si zkušenosti nasbírané nejen v kavárně Arco odnesla s sebou i do koncentračního tábora Ravensbrück, ve kterém sedávala s ostatními ženami a společně s nimi recitovala básně, diskutovala o literatuře a pomocí tohoto malého čtenářského kroužku se pokoušela uchovat naději.¹⁰⁷

Poté, co byl roku 1919 přijat zákon o veřejných knihovnách, se kniha stala dostupnější i pro chudší vrstvy obyvatel. Česká kniha se stávala nezbytnou součástí domácností, spolu s tím se také literatura a četba stala běžným a oblíbeným tématem diskuzí.¹⁰⁸ Od toho už byl pouhý krok k zavedení novodobých čtenářských klubů i u nás. V průběhu první republiky se objevily náznaky čtenářských klubů, a sice v podobě klubů časopisu *Mladý hlasatel*, který se mimo jiné snažil navádět děti a mládež, aby společně diskutovali i o knihách.¹⁰⁹ Hlavním úkolem těchto klubů podobajících se spíše skautským oddílům bylo, aby jejich členové vedli příkladný život a za různé úkoly sbírali odznaky a odměny. Inicioval je, a na stránkách *Mladého hlasatele* usměrňoval a vedl, Jaroslav Foglar, a přestože se nejednalo o čtenářské kluby v pravém slova smyslu, díky svému typickému sběru odznaků ke vzniku skutečných čtenářských kroužků dopomohly. Zmíněné tradice totiž v létě roku 1949 využil sekretariát Ústředního výboru Československého svazu mládeže a připravil akci zvanou „Fučíkův

¹⁰⁴ SAK, Robert. *Salon dvou století: Anna Lauermannová-Mikschová a její hosté*, s. 248-249.

¹⁰⁵ BENDO VÁ, Eva. *Ostrov bezstarostnosti: Kavárna společenská, umělecká a metaforická*, s. 30-31.

¹⁰⁶ WAGNEROVÁ, Alena. *Milena Jesenská*, s. 56-57.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 174.

¹⁰⁸ LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*, s. 339.

¹⁰⁹ Čtenářské kluby dnes.... In: *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online].

odznak“. Cílem této hromadné akce bylo přivést mládež k četbě hodnotné literatury a zvýšit její vzdělanost. Odznak získal pouze ten, kdo se přihlásil do čtenářského kroužku, přečetl předepsaných jedenáct knih, viděl zadaných pět filmů a prokázal, že se v této oblasti orientuje. Díky této akci začalo na podzim roku 1949 při Československém svazu mládeže vznikat velké množství čtenářských kroužků, v nichž se četla krásná literatura, mluvilo se o knihách a jejich autorech.¹¹⁰

Následně lze čtenářské kluby nalézt až v sedmdesátých letech 20. století. V tomto období bylo mnoho spisovatelů zakázaných, což jim bránilo nejen ve vydávání knih, ale také v získávání jisté zpětné vazby, kterou každý autor potřebuje. Především z tohoto důvodu se spisovatelé začali tajně scházet v různých skupinách, aby si mohli vzájemně předčítat svá nová díla a diskutovat o nich. Jeden takový okruh přátel se každý týden scházel v domácnosti Ivana Klímy, a byl to právě tento okruh lidí, který později začal vydávat časopis *Obsah* a také samizdatovou Edici Petlici.¹¹¹

Lze předpokládat, že do konce 20. století vznikaly i další, především soukromé, čtenářské kluby, kroužky či skupiny, přestože konkrétní záznamy o nich se nepodařilo dohledat. Další rozvoj čtenářských klubů tak na našem území lze doložit až na počátku 21. století, kdy kluby začaly vznikat ve veřejných knihovnách.

---

¹¹⁰ VEČEŘOVÁ, Petra. Československé knihovnictví v letech 1939–1959: vybrané problémy historického vývoje, s. 30-31.

¹¹¹ ŠUSTROVÁ, Petruška a Josef MLEJNEK. *Temné stezky světlých zítřků*, s. 205.

5. Čtenářské kluby v současnosti

Čtenářské kluby jsou dnes v mnoha zemích nedílnou součástí kulturního života, pořádají je knihovny, knihkupectví, slavné osobnosti i obyčejní lidé. Konají se pravidelně i nárazově, naživo i virtuálně, navštěvují je muži i ženy, děti i dospělí. Čtenářské kluby lákají čím dál více lidí svou přátelskou atmosférou, pocitem sounáležitosti a láskou k literatuře. Obzvláště v dnešní době plné technologií se jedná o vítanou příležitost k sociální interakci, kdy mohou lidé sdílet svůj názor na přečtenou knihu a v některých případech se také setkat s autorem daného titulu.

V rámci této kapitoly budou představeny vybrané čtenářské kluby posledních patnácti let, které se významně podílely nebo stále podílí na kulturním rozvoji ve svém městě či státě. Především s ohledem na přehlednost budou tyto čtenářské kluby rozděleny do několika kategorií podle prostředí, v jakém se konají. Kromě České republiky bude velký důraz kladen také na anglosaské země, a to z toho důvodu, že právě v těchto zemích vždy byly, a stále jsou, čtenářské kluby nejrozšířenější.

5.1 Čtenářské kluby organizované veřejnými knihovnami

Knihovny jsou se čtenářskými kluby úzce spjaty, především knihovny veřejné se již několik desítek až stovek let podílejí v mnoha zemích na organizaci takových klubů. Velké množství čtenářských klubů, především v anglosaských zemích, se zpočátku podílelo také na půjčování knih. Některé kluby půjčovaly knihy pouze svým členům, jiné všem zájemcům, některé se dokonce postupem času vyvinuly ve veřejné knihovny a fungují takto dodnes.

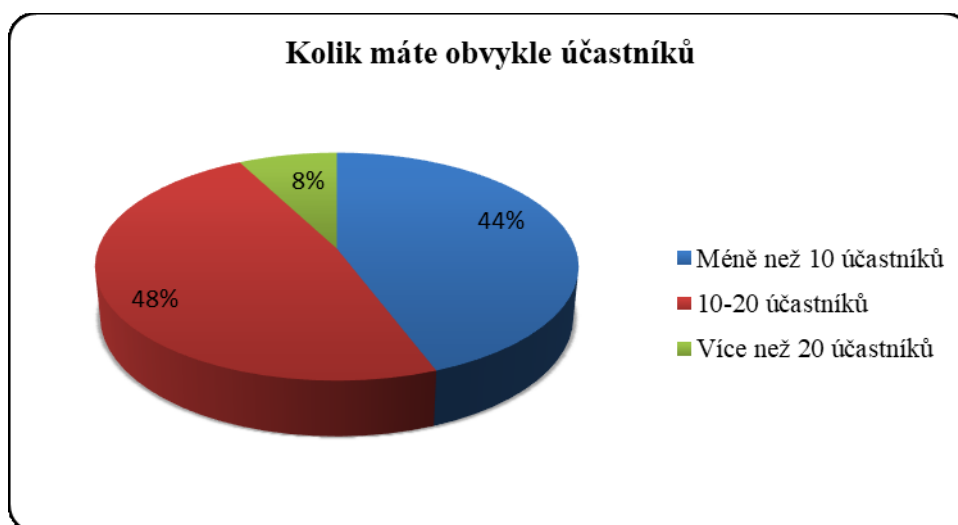
V této podkapitole budou představeny čtenářské kluby organizované veřejnými knihovnami, které se setkávají převážně v jejich prostorách, ale někdy i mimo ně. Popsané čtenářské kluby budou rozděleny do oddílů podle jejich geografického umístění, nejen s ohledem na přehlednost, ale také pro zdůraznění jejich rozdílného početního zastoupení v různých oblastech. Do této podkapitoly bude zařazena také samostatná část věnovaná čtenářským klubům spolupracujícím s veřejnými knihovnami v České republice.

S ohledem na velké množství různých klubů pořádaných knihovnami v anglosaských zemích byla organizátorům čtenářských klubů ve veřejných knihovnách ve Velké Británii, Kanadě, Irsku, Spojených státech amerických a v Austrálii zaslána na e-mail žádost (Příloha č. 1) o vyplnění strukturované dotazníku (Příloha č. 2), vytvořeného pomocí Google forms. Na základě odpovědí respondentů bude stručně charakterizována přibližná podoba anglosaských čtenářských klubů pořádaných knihovnami, a to na základě získaných údajů od 52 ze 182 oslovených respondentů.

5.1.1 Anglosaské země

První anglosaskou zemí, ve které došlo ke kooperaci čtenářských klubů a knihoven, byla Velká Británie. Zde již od roku 1709 vznikaly čtenářské kluby, jejichž členové platili drobný poplatek a následně si po celý rok mohli půjčovat knihy a diskutovat o nich. Následovaly Spojené státy americké, ve kterých tato spolupráce začala roku 1727. Tehdy čtenářský klub založený Benjaminem Franklinem fungoval zároveň jako půjčovna knih pro veřejnost. Od té doby zde začaly vznikat čtenářské kluby organizované knihovnami, a tento typ spolupráce přetrval dodnes. V anglosaských zemích se čtenářské kluby těší velké oblibě a většina veřejných knihoven organizuje alespoň jeden klub, často však mnohem více. Již v roce 2001 odhadly spisovatelky Jenny Hurtle a Sarah Turvey, že jen na území Spojených států amerických funguje zhruba půl milionu knižních klubů organizovaných knihovnami, knihkupectvími, školami či pořádaných v soukromí¹¹².

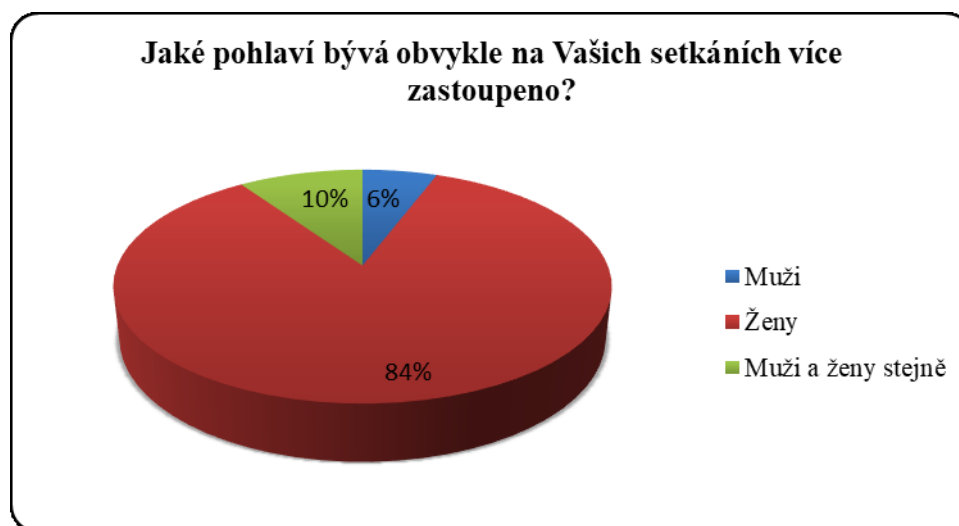
To je hlavní důvod, proč byl pro tuto práci proveden v anglosaských zemích již zmíněný průzkum dotazníkovou formou. Zasláný dotazník se skládal celkem z osmi uzavřených otázek, ve kterých mohli respondenti zvolit pouze jedinou z možných odpovědí, a dále ze dvou otázek otevřených. V rámci rozeslaných dotazníků byl zkoumán počet účastníků klubů, jejich pohlaví a přibližný věk, dále byly položeny otázky týkající se struktury setkání, výběru knih a diskutovaných žánrů. Pro větší přehlednost jsou odpovědi respondentů zpracovány ve formě výsečových grafů, přičemž všechny procentuální údaje byly zaokrouhleny na celá čísla.

Graf č. 1: Kolik máte obvykle účastníků?

¹¹² SMITH, Sara D. a Quinn GALBRAITH. *Library Staff Development: How Book Clubs Can Be More Effective (and Less Expensive) than Traditional Trainings*, s. 170.

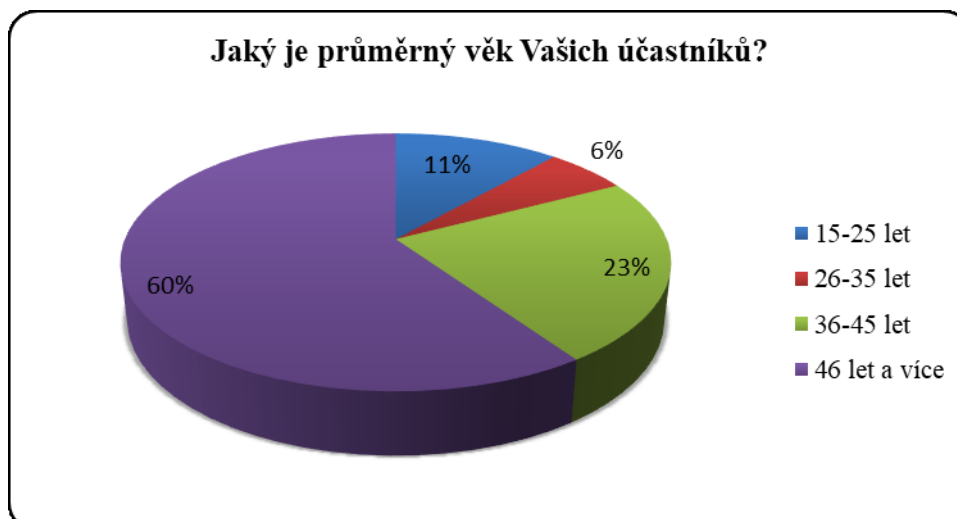
Z odpovědí na první otázku (Graf č. 1) vyplývá, že téměř polovina čtenářských klubů se pravidelně schází v počtu 10 až 20 osob (48 %), téměř shodné množství klubů navštěvuje méně než 10 účastníků (44 %) a jen čtyři kluby mají účastníků více než 20.

Graf č. 2: Jaké pohlaví bývá obvykle na Vašich setkáních více zastoupeno?

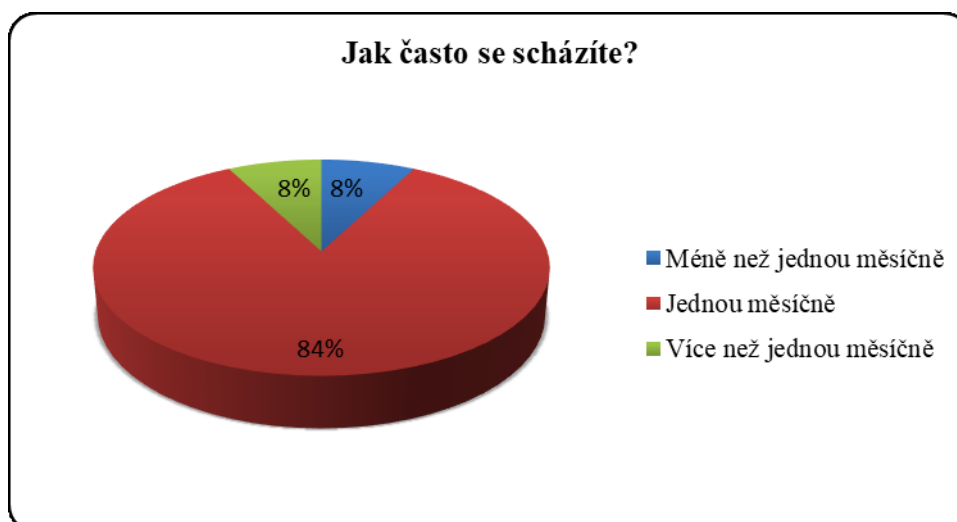
Ohledně zastoupení jednotlivých pohlaví (Graf č. 2) bylo zjištěno, že 84 % klubů navštěvují převážně ženy. Mnohem méně klubů se schází ve vyrovnaném zastoupení mužů i žen (10 %) a pouze tři čtenářské kluby jsou navštěvovány převážně muži. Tato nevyváženost v návštěvnosti mužů a žen se však netýká jen anglosaských států, s ohledem na průzkum prováděný roku 2008 Readers Advisory Committee lze obecně říci, že muži jsou po celém světě méně častými účastníky setkání čtenářských klubů¹¹³.

¹¹³ BARRY, Trott a Megan MCARDLE. Book Group Therapy: A Survey Reveals Some Truths about Why Some Book Groups Work and Others May Need Some Time on the Couch, s. 122-125.

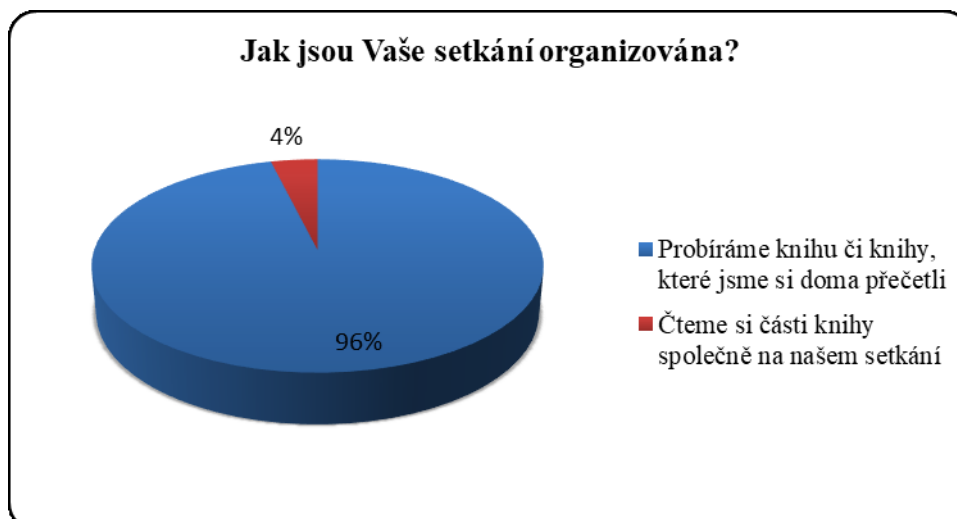
Graf č. 3: Jaký je průměrný věk Vašich účastníků?

Dále bylo zkoumáno zastoupení různých věkových skupin na setkáních čtenářských klubů (Graf č. 3). Nejméně zastoupena je věková kategorie od 26 do 35 let (6 %), která se zdá být nejvíce opomíjenou skupinou v knihovnách i obecně. Nadpoloviční většina respondentů (60 %) uvedla, že klub navštěvují nejčastěji osoby ve věku nad 46 let, za touto věkovou skupinou následují kategorie 36 až 45 let (23 %) a 15 až 25 let (11 %).

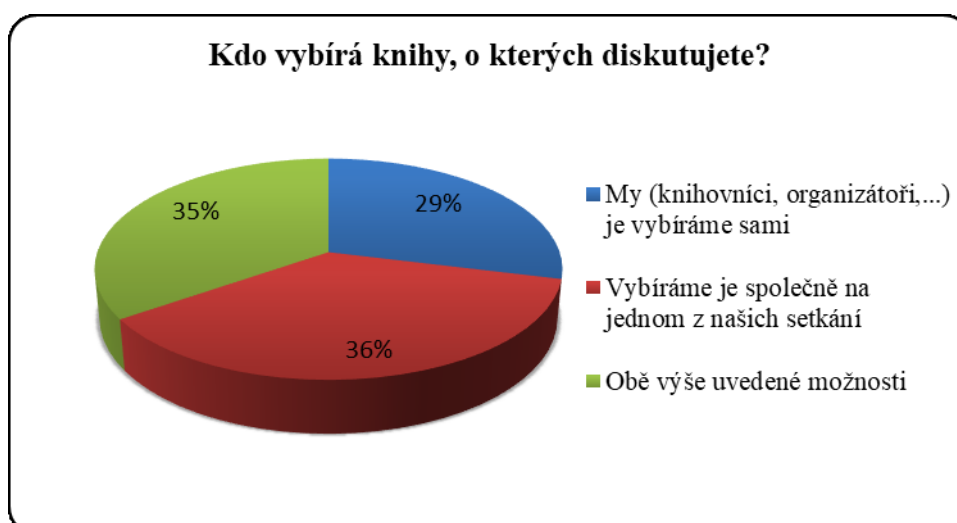
Graf č. 4: Jak často se scházíte?

Oslovené čtenářské kluby byly dále dotázány na četnost jejich setkání (Graf č. 4). Z odpovědí vyplývá, že celých 84 % se schází pravidelně jednou měsíčně. Méně, než jednou měsíčně se schází pouze čtyři čtenářské kluby a stejné množství klubů se schází častěji než jednou měsíčně.

Graf č. 5: Jak jsou Vaše setkání organizována?

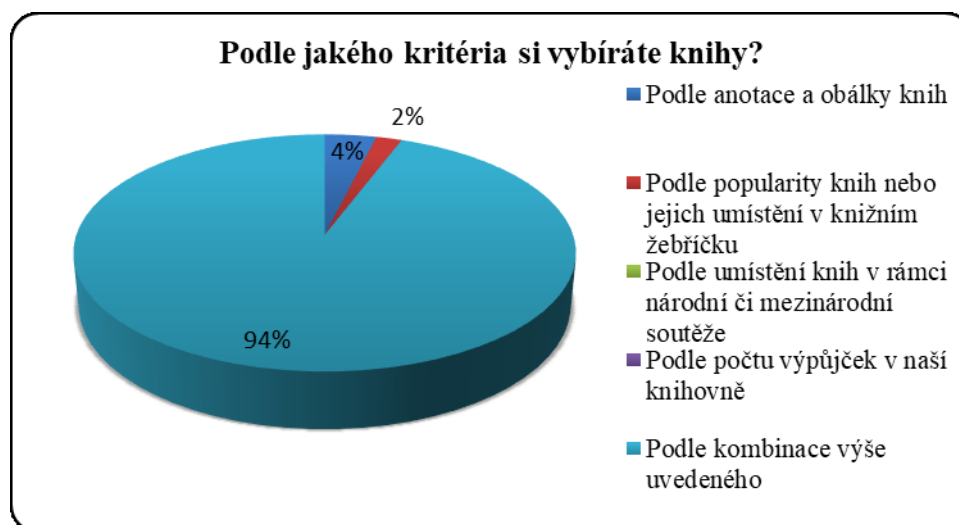
Zajímavá data nabízí údaje z další části dotazníku, která se věnovala struktuře setkání (Graf č. 5). Naprostá většina oslovených čtenářských klubů (96 %) uvedla, že na setkání probírá knihy, které si účastníci již doma přečetli a pouze členové dvou klubů se schází, aby si knihy předčítali společně. Na základě těchto údajů lze vyvodit, jak velkou změnou prošly čtenářské kluby od dob starověku, kdy jejich předchůdci fungovali na principu veřejného a společného předčítání.

Graf č. 6: Kdo vybírá knihy, o kterých diskutujete?

Jedním z nejdůležitějších bodů v rámci organizace čtenářského klubu, je výběr knih, o kterých se bude diskutovat. Každý organizátor má své způsoby, jak vhodnou knihu vybrat, některý vybírá knihy sám, zatímco jiný ve spolupráci s účastníky (Graf č. 6). Z dotazníků vyplývá, že 35 % organizátorů se výrazněji nepřiklání ani k jednomu způsobu a využívá kombinaci obou výše zmíněných variant. Přibližně 36 % organizátorů vybírá knihy přímo

na setkáních spolu s účastníky, zbylí respondenti vybírají knihy sami dle svého uvážení (29 %).

Graf č. 7: Podle jakého kritéria si vybíráte knihy?

Není však důležité jen to, kdo knihy vybírá, ale také podle jakých kritérií (Graf č. 7). Převážná většina čtenářských klubů (94 %) vybírá knihy podle kombinace více navržených kritérií. Vzhledem k tomu, že u této otázky bylo možné zvolit pouze jednu z nabízených odpovědí, neznáme konkrétní kombinace. Pouze jeden klub vybírá knihy především na základě jejich popularity či umístění v knižním žebříčku a dva kluby volí knihy na další setkání podle anotací a obálek daných titulů.

Graf č. 8: Zaměřujete se na knihy konkrétního žánru?

Na závěr byly čtenářské kluby dotázány, zda se zaměřují na konkrétní žánr či žánry a pokud ano, byli respondenti požádáni, aby vypsali na jaké (Graf č. 8). Celých

67 % respondentů se na žádný konkrétní žánr nezaměřuje, jeden stěžejní žánr si zvolilo 14 klubů a účastníci zbývajících klubů se k nějakému přiklání, ale jsou ochotni z něj vybočit (6 %).

Pouze 17 z dotazovaných čtenářských klubů se tedy zaměřuje spíše na jeden nebo více konkrétních žánrů. Jejich organizátoři následně odpovídali na doplňkovou otázku, kde mohli uvést na který žánr či žánry se zaměřují (Tabulka č. 1). Nejčastěji uváděným žánrem byla současná a historická fikce, následovala klasická literatura a mystery/thrillery.

Žánr/y, na které se oslovené čtenářské kluby zaměřují	Počet respondentů
Současná a historická fikce	4
Klasická literatura	3
Mystery/thrillery	3
Literatura faktu	2
Romance	2
YoungAdult	2
Afroamerická literatura	1
Auto/moto	1
Dětská literatura	1
Evropská literatura	1
Motivační literatura	1
Sci-fi/fantasy	1

Tabulka č. 1: Žánr/y, na které se oslovené čtenářské kluby zaměřují

Nyní budou představeny vybrané čtenářské kluby pořádané veřejnými knihovnami v anglosaských zemích – Books & Beyond Book Club, Books on Tap, Burritos & Book Club, Rincón Literario, Driven2Read Book Club, See the Story Book Club, Gothic Book Club, After Dinner Books.

Books & Beyond Book Club¹¹⁴ je čtenářský klub pořádaný ústřední pobočkou Veřejné knihovny v Memphisu v Tennessee. Členové klubu se vyjma července schází jednou měsíčně, a jak vyplývá z, organizátorkou vyplněného, dotazníku, nejčastějšími účastníky jsou ženy ve věku 46 let a více. A to zřejmě proto, že se setkání konají vždy v úterý během oběda, zpravidla mezi desátou a dvanáctou hodinou. Tento klub je zajímavý také tím, že jedné knize

¹¹⁴ Book Clubs. *Memphis Public Libraries* [online].

věnují dvě setkání. Prvního se účastní vybraný místní autor, který přečte část své knihy, vyslechne si zpětnou vazbu a poskytne účastníkům své myšlenky a vysvětlení. Další měsíc si členové klubu knihu přečtou, a poté o ní společně diskutují.

Čtenářský klub Books on Tap¹¹⁵, který pořádá Městská knihovna v Lemontu v Illinois, se zaměřuje výhradně na věkovou kategorii *New Adult*, tedy na osoby ve věku 20-35 let, nikdo mladší ani starší se do klubu nemůže přihlásit. Podle odpovědí ze zasláného dotazníku má klub záměrně méně než 10 členů, jedná se převážně o ženy. Překvapivé je, že přestože je klub pořádán knihovnou, členové se schází každý měsíc v hospodě. Možná to je také důvodem, proč má knihovna na členství v tomto klubu zřízenou čekací listinu.

Veřejná knihovna ve městě Escondido v Kalifornii pořádá hned dva velmi speciální čtenářské kluby. První se jmenuje Burritos & Book Club¹¹⁶ a je určen pouze mládeži ve věku 13-18 let. Organizátorka klubu v dotazníku uvedla, že se setkání účastní maximálně 10 osob, převážně dívek. Členové se schází jednou za dva měsíce a na každém setkání účastníci obdrží burrita a pití zdarma, také si mohou domů odnést nějaké nové knihy či audioknihy. Druhým klubem je Rincón Literario¹¹⁷, což je dvoujazyčný čtenářský klub, konverzace na setkáních probíhá v angličtině a španělštině. Z dotazníků vyplývá, že o členství v klubu je zřejmě zájem, neboť jej pravidelně navštěvuje 10-20 osob, převážně žen ve věku 36-45 let. Účastníci se schází jednou měsíčně a diskutují o knize, kterou si na pokyn organizátorek přečetli.

Velmi zajímavý je i čtenářský klub Driven2Read¹¹⁸, který ve spolupráci s Normem Harrisem, bývalým členem posádky NASCAR, pořádá Veřejná knihovna v Huntsville v Severní Alabamě. Tento čtenářský klub se zaměřuje na rozvoj četby jako mezigenerační aktivity, mezi členy patří jak mládež, tak i dospělí, a společně se schází dvakrát měsíčně. Setkání klubu se zpravidla účastní 10-20 osob, především mužů, neboť se na nich probírají tituly s motoristickou tematikou. Zajímavostí je, že veřejná knihovna v Huntsville organizuje kromě Driven2Read ještě dalších 32 čtenářských klubů.

Unikátním čtenářským klubem je See the Story Book Club¹¹⁹, který společně s místním Muzeem umění už 8 let pořádá Veřejná knihovna města Cincinnati a okresu Hamilton. Tento čtenářský klub se specificky zaměřuje jen na uměleckou a historickou literaturu, ve většině případu se zvolený titul vztahuje k aktuální výstavě v muzeu. Setkání probíhá tím způsobem, že účastníci nejprve hovoří o přečtené knize, a poté se vydají

---

¹¹⁵ Books on Tap. *Lemont Public Library* [online].

¹¹⁶ Burritos & Book Club. *Escondido Public Library* [online].

¹¹⁷ Rincón Literario. *Escondido Public Library* [online].

¹¹⁸ Driven2Read Book Club. *Huntsville-Madison County Public Library* [online].

¹¹⁹ See the Story Book Club. *Cincinnati Art Museum* [online].

na komentovanou prohlídku výstavy. Z dotazníků vyplývá, že se jednotlivých setkání, která se konají každý druhý měsíc, účastní více jak 20 osob, především žen starších 45 let.

Městská knihovna v Randwicku v Sydney provozuje již několik let větší množství čtenářských klubů, z toho dva jsou určeny pouze dětem a jeden jen mládeži. Návštěvníci jednotlivých klubů se setkávají jedenkrát měsíčně v počtu 10-15 osob. Neobvyklý je především Gothic Book Club, který i přes úzké zaměření pouze na gotickou literaturu funguje již sedm let. Jeho setkání se konají vždy třetí čtvrtek v měsíci a probírají se na nich horory, fantasy nebo různé kontroverzní knihy.¹²⁰

Jedním z nejdéle fungujících čtenářských klubů pořádaných knihovnou ve Velké Británii je klub After Dinner Books, který již od roku 1990 organizuje Liverpoolská veřejná knihovna. Zájemci se schází vždy první čtvrtek v měsíci (kromě ledna a června) a debatují o předem ohlášené knize. Ta je pro návštěvníky klubu připravena k vypůjčení vždy měsíc dopředu. Jedná se obvykle o klasickou literaturu nebo knihy, jejichž děj se odehrává v současnosti.¹²¹

5.1.2 Kontinentální Evropa

S ohledem na dříve popsany historický vývoj lze konstatovat, že ani v evropských zemích nejsou čtenářské kluby pouze záležitostí moderní doby. Přestože ještě v minulém století měly spíše podobu salonů, literárních setkání či spolků, v 21. století se po Evropě začínají šířit čtenářské kluby klasického anglosaského stylu. Na jejich organizování se čím dál více podílí i veřejné knihovny, které se tímto způsobem mimo jiné snaží zvyšovat čtenářskou gramotnost a podporovat četbu napříč věkovými skupinami.

Jednou ze zemí, ve kterých se tato oblast v posledních letech výrazně rozvíjí, je Slovensko, kde veřejné knihovny začaly pořádat řadu čtenářských klubů. Zajímavostí je, že téměř všechny cílí na středoškolskou mládež, a až na výjimky pořádají čtenářské kluby pro dospělé spíše jednotlivci. Některé kluby v minulých letech svou činnost již ukončily, například Čitateľský klub tínedžerov, založený roku 2015 Podtatranskou knižnicou v Poprade, který zorganizoval poslední setkání roku 2016¹²².

Miestna knižnica Petržalka v Bratislavě je, co se týče čtenářských klubů, úspěšná a daří se jí provozovat kluby hned dva. První z nich, Teen knižný klub¹²³, se zaměřuje

---

¹²⁰ Gothic Book Club. *Randwick City Library: a sense of community* [online].

¹²¹ Book Clubs. *Liverpool Public Library* [online].

¹²² Čitateľský klub tínedžerov. *Podtatranská knižnica v Poprade* [online].

¹²³ Teen knižný klub. *Miestna knižnica Petržalka* [online].

na náctileté ve věku 12-17 let. Ten druhý, Knižný klub Bratislava¹²⁴, je určený komukoli, kdo má zájem projevit svůj názor na přečtenou knihu a zároveň si jiný názor i vyslechnout. Na teenagery se zaměřuje také Městská knihovna v Bratislavě organizující Čitateľský klub: YOUNG ADULTS, v rámci kterého se jedenkrát měsíčně setkává mládež starší 15 let nad předem vybranou knihou¹²⁵. Pro zájemce o zlepšování anglického jazyka se vždy první středu v měsíci koná v Krajské knihovnici Žilina setkání Britského klubu (British reading club).¹²⁶

Co se týče čtenářských klubů v Polsku, zde je jejich rozšíření zejména zásluhou projektu Dyskusyjne Kluby Książki, který realizují oblastní veřejné knihovny s finanční podporou Institutu knihy. Cílem tohoto projektu je vytváření pozitivní vazby ke knihovnám a k četbě, a jednou z nabízených možností, jak toho dosáhnout, jsou právě čtenářské kluby.¹²⁷ Součástí projektu je například Městská veřejná knihovna v Katowicích, která nyní organizuje celkem 10 čtenářských klubů, z toho šest pro mládež a zbylé pro dospělé.¹²⁸

Podobný projekt vznikl již dříve také v Extremaduře, východním regionu Španělska, kde v letech 2002-2006 vypracoval španělský filolog a knihovník Luis Sáez Delgado Plán na podporu četby (El Plan de Fomento de la Lectura). Na základě tohoto plánu začaly vznikat konkrétní projekty, a jedním z nich byl také projekt Los Clubes de Lectura, tedy čtenářské kluby. Již v roce 2008 probíhalo v této oblasti zhruba 50 čtenářských klubů pořádaných knihovnami a dalšími institucemi, v roce 2016¹²⁹ počet klubů stoupl až na 281. Tyto čtenářské kluby probíhají na principu pravidelných setkání, během nichž návštěvníci diskutují o předem vybrané knize. Setkání se často účastní i známí spisovatelé, kteří podepsali Smlouvu o podpoře četby. Aby se mohl účastnit každý, kdo má zájem, disponuje kancelář při Plánu na podporu četby dvaceti a více exempláři vybraných titulů, a ty podle potřeby poskytuje jednotlivým čtenářským klubům jen za cenu poštovného.¹³⁰

Jedním z měst, které je zapojeno do tohoto projektu je i Almendralejo, ve kterém čtenářský klub pro dospělé pořádá Městská knihovna. Setkání klubu se konají v Občanském centru každé úterý večer od října do června. Účastnit se může kdokoli starší 18 let, kdo má

¹²⁴ Knižný klub Bratislava. *Miestna knižnica Petržalka* [online].

¹²⁵ Čitateľský klub: YOUNG ADULTS. *MESTSKÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE* [online].

¹²⁶ Klubová činnost. *Krajská knihovna v Žiline* [online].

¹²⁷ Projekt Dyskusyjne Kluby Książki. *Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smolki w Opolu* [online].

¹²⁸ Dyskusyjne Kluby Książki. *Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach* [online].

¹²⁹ A través del Plan de Fomento de la Lectura en Extremadura: Los Clubes de Lectura en Extremadura llaman a debatir sobre la mejor literatura nacional e internacional. In: *RegiónDigital.com* [online].

¹³⁰ TKÁČOVÁ, Anna. Podpora četby v Extremaduře. *Čtenář* [online].

zájem podělit se o názor na vybranou knihu, kterou mu knihovna předem zapůjčí. Na setkáních se také čtou a rozebírají kratší texty, povídky i básně.¹³¹

5.1.3 Česká republika

V obecné rovině se v České republice čtenářské kluby pro mládež a dospělé nevyskytují v takové míře jako v jiných zemích, zejména anglosaských. V posledních letech lze však zaznamenat snahu o výraznější ukotvení tohoto fenoménu také v moderní české kultuře. Vzniká relativně mnoho nových čtenářských klubů v reálném i virtuálním prostředí, a čím dál více se na organizování těchto klubů podílí také veřejné knihovny. Dokonce i v České republice existují ve veřejných knihovnách jisté stálice, tedy kluby, které fungují již řadu let. Ovšem stále u nás lze nalézt také mnoho případů, kdy byl čtenářský klub ukončen, ať už z důvodu nezájmu ze strany čtenářů, špatné propagace, organizace či z důvodů personálních.

Přestože čtenářských klubů pro mládež a dospělé u nás není výrazný počet, tak tuto skutečnost vyvažují čtenářské kluby pro děti. Ty mají na našem území dlouhou historii, začaly vznikat již v době Jaroslava Foglara a nyní fungují především pod záštitou Nové školy, která se s podporou Evropské Unie a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy snaží šířit radost ze čtení a zlepšovat čtenářskou gramotnost u dětí¹³².

Čtenářské kluby pro mládež a dospělé se v České republice začaly výrazněji rozvíjet od roku 2004, kdy několik vybraných knihoven podepsalo partnerskou smlouvu s Britskou radou. To daným knihovnám umožnilo nejen efektivně a rychle pořídit dostatečné množství knih pro potřeby klubu, ale také si dané knihy mezi sebou po celé republice vyměňovat. Čtenářské kluby z podnětu Britské rady vznikly v Brně, Liberci, Olomouci, Ostravě, Pardubicích a Ústí nad Labem, a v některých z nich kluby fungují dosud.¹³³ O spolupráci čtenářského klubu s knihovnou veřejnou se však jedná jen v případě Ostravy, kde tamní klub dostala na starost pracovnice Knihovny města Ostravy. Tento čtenářský klub se schází pětkrát až šestkrát ročně v ustáleném počtu 10 až 12 účastníků, a přestože knihy čtou v angličtině, následné diskuze probíhají v češtině.¹³⁴ Od září 2018 připravuje Knihovna města Ostravy ještě další čtenářský klub, který se alespoň zpočátku zaměří na regionální autory, a na nějž se již nyní mohou zájemci přihlašovat.¹³⁵

---

¹³¹ Club de lectura de adultos. *Ayuntamiento de Almendralejo* [online].

¹³² Čtenářské kluby. *Nová škola, o.p.s.* [online].

¹³³ Čtenářské kluby cizích jazyků. *Jazyky.studium.práce* [online].

¹³⁴ Čtenářský klub – Reading Club. *Knihovna města Ostravy* [online].

¹³⁵ Čtenářský klub. *Knihovna města Ostravy* [online].

Pod záštitou Městské knihovny v Praze již několik let fungují hned tři čtenářské kluby, a sice FRESH books¹³⁶, Čtenářský klub a anglický Book Club. FRESH books je čtenářský klub zaměřený na literaturu žánru *Young Adult*¹³⁷ a bude mu věnována případová studie této práce. Druhý zmíněný, tedy Čtenářský klub, organizuje knihovna pravidelně z iniciativy svého zaměstnance a na setkáních se diskutuje o knihách týkajících se předem zadané tematiky¹³⁸. Book Club, poslední z uvedených, se koná ve spolupráci s projektem Praha město literatury, a kromě toho, že se v něm konverzuje zásadně v angličtině, je výjimečný také tím, že se jej často účastní zahraniční spisovatelé, kteří jsou v tu dobu v Praze na tvůrčím rezidenčním pobytu. Probírá se vždy vícero knih, které se týkají předem určeného tématu nebo jsou od autorů pocházejících ze stejné země jako zahraniční host.¹³⁹

V srpnu roku 2018 navíc pod záštitou Městské knihovny v Praze proběhne první setkání čtenářského klubu Nób(e)l. Ten bude zaměřen na kvalitní tituly laureátu významných cen za literaturu a jeho členové se budou scházet v prostorách knihovny jedenkrát měsíčně. Zajímavostí je, že pro členy klubu budou vždy na setkání připraveny knihy na příští setkání, které si budou moci vypůjčit.¹⁴⁰

Mezi další veřejné knihovny pořádající čtenářský klub patří Městská knihovna v Chebu. Ta pořádá pro zájemce jedenkrát měsíčně klub SOUčeK, na kterém probírají předem vybranou současnou knihu, z čehož vychází i název klubu.¹⁴¹ Podobně probíhají také měsíční setkání čtenářského klubu organizovaného Městskou knihovnou Písek. Přidanou hodnotou tohoto klubu je zajištěné hlídání dětí po celou dobu setkání.¹⁴²

Oproti předchozím dvěma čtenářským klubům, na jejichž setkání může dorazit kdokoli, je klub pořádaný Městskou knihovnou v Lipníku nad Bečvou orientován pouze na seniory. Pod názvem Literární klub Pohoda se koná dvakrát měsíčně a zaměřuje se na předem zvolené tematické okruhy, například Tucet příběhů bábovek, O zoufalých ženách vesele a vtipně nebo Májové čtení – o lásce, a nejen o ní. Zvláštností tohoto klubu je to, že zájemci nechodí do knihovny, ale knihovna k nim, jednotlivá setkání se totiž konají v domě s pečovatelskou službou.¹⁴³

---

¹³⁶ FRESH BOOKS – Čtenářský klub Young Adult. *Facebook* [online].

¹³⁷ SMEJKALOVÁ, Radka. Čtenářské kluby slaví návrat. *Dějiny a současnost: kulturně historické revue*, s. 34.

¹³⁸ Knihy na letní měsíce. *Městská knihovna v Praze* [online].

¹³⁹ Book Club. *Městská knihovna v Praze* [online].; Book Club. *Facebook* [online].

¹⁴⁰ Literární salónek. In: *Městská knihovna v Praze* [online].

¹⁴¹ Čtenářský klub SOUčeK. *Městská knihovna v Chebu: stačí vstoupit... [online]*.

¹⁴² Čtenářský klub. *Městská knihovna Písek* [online].

¹⁴³ Literární klub Pohoda v červnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online].; Literární klub Pohoda v květnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online].; Literární klub Pohoda v dubnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online].

V lednu 2015 se přidala i Městská knihovna Hodonín se svým Klubem čtenářů, který pořádá dvakrát do měsíce. Program jednotlivých setkání není pevně daný, neprobíhají zde pouze diskuze nad přečtenými knihami, ale hovoří se také o zajímavých městských, kulturních a dalších událostech. Někdy se diskuzí účastní také místní literáti nebo odborníci na literaturu.¹⁴⁴ Od roku 2017 pořádá čtenářský klub také Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, kde jej mají na starost tamní knihovnice. Setkání se konají jednou měsíčně a týkají se knih spadajících do předem určených oblastí, které bývají čtvrtletně zveřejňovány na webových stránkách, aby se zájemci mohli pečlivě připravit.¹⁴⁵

Ještě do roku 2015 fungoval Čtenářský klub pořádaný Městskou knihovnou Rokycany¹⁴⁶, o něco déle, tedy do roku 2017, probíhal Čtenářský klub aneb povídání o knihách pořádaný Městskou knihovnou Antonína Marka v Turnově¹⁴⁷, a také Čtenářský klub v Městské knihovně v Chrudimi¹⁴⁸. Ale tyto kluby, stejně jako řada dalších, svou činnost už ukončily.

Jak již bylo řečeno, čtenářských klubů pořádaných veřejnými knihovnami není mnoho, přesto se v posledních letech jejich počet zvyšuje. Může však existovat i mnoho klubů, které nemusí být veřejně propagované či dohledatelné, a mohou sloužit pouze přímým návštěvníkům a čtenářům knihovny, případně se jejich setkání mohou konat jednorázově nebo zcela nepravidelně.

5.2 Samostatně fungující čtenářské kluby

Mimo čtenářské kluby organizované knihovnami se velké oblibě těší také kluby pořádané jednotlivci, ať už se konají u někoho doma, v knihkupectví, kavárně, hospodě nebo ve volné přírodě. V České republice se s tímto typem klubů setkáme nejčastěji, neboť jak již bylo zmíněno, čtenářských klubů pořádaných knihovnami mnoho není.

Nejčastěji se jedná o čtenářské kluby založené z iniciativy milovníků knih, kteří se chtějí podělit o své názory. Tak vznikl také Literární azyl, skupina žen, které se na pražském Chodově schází přímo v obývacím pokoji zakladatelky. Tato setkání se konají každý měsíc již třetím rokem a hlavní náplní schůzek je nejen debata o přečtených knihách, ale také sdílení životních zkušeností a názorů.¹⁴⁹ Ze stejného popudu založil čtenářský klub také frontman

¹⁴⁴ Klub čtenářů. *Městská knihovna Hodonín* [online].

¹⁴⁵ Klub milovníků knih – jaro 2018. *Krajská knihovna Františky Bartoše ve Zlíně* [online].

¹⁴⁶ Čtenářský klub – Tvořivý klub. *Městská knihovna Rokycany* [online].

¹⁴⁷ Čtenářský klub aneb povídání o knihách. *Městská knihovna Antonína Marka Turnov* [online].

¹⁴⁸ Čtenářský klub. *Městská knihovna Chrudim* [online].

¹⁴⁹ SMEJKALOVÁ, Radka. Čtenářské kluby slaví návrat. *Dějiny a současnost: kulturně historické revue*, s. 33.

brněnské kapely Květy. Již několik let se pravidelně schází se svými přáteli a vzájemně si představují a předčítají knihy, které zrovna čtou nebo chtějí doporučit.¹⁵⁰

Zajímavým počinem je ostravský čtenářský klub založený majitelkou antikvariátu Fiducia, který navazuje na tradici ostravských čtenářských spolků z 19. a 20. století. Majitelka se inspirovala zejména čtenářským spolkem, který dlouhá léta fungoval v Hostinci U Dlouhých.¹⁵¹ Zajímavostí tohoto antikvariátního čtenářského klubu je, že setkání konající se jednou za šest týdnů, navštěvuje někdy více mužů než žen, což je opravdu neobvyklé.¹⁵²

Relativně často jsou u nás organizovány také čtenářské kluby v cizích jazycích, především v angličtině. Jako příklad lze uvést The Globe Tuesday Book Club¹⁵³ probíhající dvakrát měsíčně v nejstarším pražském anglickém knihkupectví The Globe Bookstore. Toto knihkupectví pořádá měsíčně několik různých čtenářských setkání, na všech se diskutuje o přečtených knihách a někdy přímo na místě předčítají samotní autoři.¹⁵⁴

Momentálně se v České republice asi nejvíce mluví o čtenářském klubu Book's Calling Club založeném v únoru 2017, který získal podporu nakladatelství Martinus. Tento čtenářský klub má velkou mediální podporu, na setkáních se probírá vždy kniha přítomného českého autora či autorky a setkání se může účastnit pouze omezený počet lidí. Kromě pravidelných měsíčních setkání v Praze je možné se do konverzace zapojit také na sociálních sítích, především na Facebooku a Instagramu.¹⁵⁵

Co se týče čtenářských klubů pořádaných mimo knihovny, i v této oblasti jsou oproti České republice jiné země, především ty anglosaské, napřed. V zahraničí je samostatně fungujících čtenářských klubů nepřeberné množství a v anglosaských zemích dokonce jejich počet zdatně sekunduje počtu čtenářských klubů pořádaných veřejnými knihovnami. Z tohoto důvodu zde budou představeni pouze dva vybraní typičtí zástupci a jeden neobvyklý projekt, který je u nás nevídaný.

Typickým představitelem zahraničního samostatně fungujícího klubu je Classics Book Club. Ten funguje již od roku 1994 a v roce 2011 se přemístil do prostor knihkupectví King's Book v Tacomě ve Washingtonu. Setkání se konají jedenkrát měsíčně a diskutuje se během

---

¹⁵⁰ POLÁK, Michal a Jonáš ZBOŘIL. Book kluby mění samotářské čtení na společenskou aktivitu. In: *Český rozhlas: Radio Wave* [online].

¹⁵¹ MOTTÝL, Ivan. Ilona Rozehnalová založila Čtenářský klub a těší se také na Kosatíka a Protimlufest. In: *Ostravan.cz: Internetový deník pro kulturu a umění* [online].

¹⁵² SMEJKALOVÁ, Radka. Čtenářské kluby slaví návrat. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*, s. 33-34.

¹⁵³ Globe Tuesday Book Club. *Facebook* [online].

¹⁵⁴ SMEJKALOVÁ, Radka. Čtenářské kluby slaví návrat. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*, s. 35.

¹⁵⁵ Book's Calling Club. *Martinus.cz Blog* [online].; Book's Calling. *Facebook* [online].

nich o knihách spadajících do klasické literatury.¹⁵⁶ Dalšího typického představitele samostatně fungujících čtenářských klubů lze najít také na Slovensku. Je jím Knižní klub Paľikerav, který je jedním z projektů Občanského sdružení Ďakujem – „Paľikerav“. Záměrem tohoto klubu, sdružujícího mladé osoby romského původu, je přimět ostatní mladé lidi ke čtení, a také ukázat veřejnosti, že Romové mohou být mimo jiné i sečtělí. Dalším jeho specifikem je, že členové čtou knihy, které jim darují slovenští spisovatelé a následně o nich točí video recenze. Tímto způsobem se snaží propagovat současnou slovenskou tvorbu, a na oplátku je jejich klub propagován slovenskými autory.¹⁵⁷

Velice zajímavým zahraničním počinem je projekt The Girly Book Club, skupina zaštiťující čtenářské kluby ve více než 12 zemích po celém světě. Tento projekt začal roku 2008 v Londýně, především jako snadnější způsob, jak v neznámém městě najít přátele. Dnes se ke skupině řadí více než 70 tisíc žen, které si každý měsíc přečtou stejnou knihu a následně se ve své oblasti sejdou a o knize si povídají. Každého setkání se účastní 15-100 žen všech věkových kategorií.¹⁵⁸

5.3 Virtuální čtenářské kluby

Virtuální čtenářské kluby nemají tak dlouhou historii jako čtenářské kluby klasické, ale i přesto získaly během několika let po celém světě obrovské množství fanoušků, kteří takové kluby zakládají nebo se do nich alespoň přidávají. Jak již bylo zmíněno výše, tak v současné době stále dostupnějšího internetu, hovoří pro rozmach těchto klubů řada důvodů. Velkou výhodou virtuálních čtenářských klubů je to, že se do nich, především do těch organizovaných v angličtině, mohou přidat lidé z celého světa. Zřejmě nejvyužívanější platformou pro tento typ klubů je sociální síť Goodreads, na které lze momentálně najít přes 10 300 různých čtenářských klubů¹⁵⁹. V poslední době se však čím dál častěji využívají také Facebook, Instagram, Twitter nebo různá fóra.

Přestože i v České republice existuje několik virtuálních čtenářských klubů, oproti těm zahraničním jim schází hlubší rozměr. Ve většině případů bývají tyto kluby zakládány kvůli společnému sdílení názorů či hledání nových přátel. Zahraniční kluby se ovšem často snaží zajít dál, dotýkají se ožehavých aktuálních témat. Vznikají virtuální kluby, které každý měsíc

---

¹⁵⁶ Classics Book Club. *King's Books* [online].

¹⁵⁷ Knižní klub Paľikerav na Slovensku aneb Romové umí nejen tancovat a zpívat, ale také se věnují četbě. In: *Romea.cz* [online].

¹⁵⁸ *The Girly Book Club* [online].

¹⁵⁹ Bookclub Groups. *Goodreads* [online].

představují knihy věnující se rasismu, rovnosti pohlaví, feminizmu, LGBT+ problematice a dalším tématům.

Příkladem může být čtenářský klub Our Shared Shelf, který na Goodreads¹⁶⁰ a na Instagramu¹⁶¹ organizuje Emma Watson, herečka a ambasadorka UN Women Goodwill. Tento klub získal celosvětově značné množství fanoušků, nyní má více než 200 tisíc členů, a to především proto, že se věnuje kvalitním feministickým knihám. Zajímavostí je, že herečka každý měsíc obchází Londýn a různě po městě schovává právě čtené knihy pro náhodné čtenáře.¹⁶² Další známou osobností, věnující se tématice silných ženských hrdinek či spisovatelek, je Reese Whitterspoon, která založila na Instagramu čtenářský klub Hello Sunshine. Ten nyní funguje i na dalších sociálních sítích, konkrétně na Facebooku a Goodreads.¹⁶³ Virtuální čtenářské kluby pořádané slavnými osobnostmi nejsou, především v anglosaských zemích, nijak výjimečné. Dále z nich lze uvést klub Between Two Books¹⁶⁴ zpěvačky Florence Welch nebo klub Belletrist¹⁶⁵, který společně organizují herečka Emma Roberts a producentka Karah Preiss.

Čtenářské kluby ve virtuálním prostředí provozují také americké veřejné knihovny. Například Veřejná knihovna v Mentoru v Ohiu a Veřejná knihovna v New Yorku pořádají virtuální čtenářský klub ve formě videokonference přes aplikaci Google+ Hangouts. Těchto videokonferencí se občas účastní také autoři probíraných knih.¹⁶⁶ Často v knihovnách fungují virtuální čtenářské kluby také tak, že ve všední dny zasílají zájemcům na e-mail krátké úryvky knihy, jež byla na daný týden vybrána. Na konci týdne mají členové klubu přečteny zhruba dvě až tři kapitoly. Knihovny doufají, že tímto způsobem podníti zájem čtenářů si zasílanou knihu vypůjčit a dočíst ji.¹⁶⁷ Příkladem může být Brookfieldská knihovna v Connecticutu¹⁶⁸ nebo Veřejná knihovna v Hooveru v Alabamě¹⁶⁹. Obdobný model čtenářských klubů je v našich knihovnách, přestože v sobě skrývá velký potenciál, dosud nevídaný.

Ovšem i v České republice existují virtuální čtenářské kluby, mezi ty zřejmě nejvyužívanější patří Čtenářský klub provozovaný Československou bibliografickou databází

---

¹⁶⁰ Our Shared Shelf. *Goodreads* [online].

¹⁶¹ Our Shared Shelf. *Instagram* [online].

¹⁶² Our Shared Shelf: Feministický book club od čarodějky z Nebelvíru. In: *Martinus.cz: Blog* [online].

¹⁶³ Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Instagram* [online].; Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Facebook* [online].; Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Goodreads* [online].

¹⁶⁴ Between Two Books. *Instagram* [online].

¹⁶⁵ Belletrist. *Instagram* [online].

¹⁶⁶ GILLISS, Apryl Flynn. A Novel Idea: Librarians reimagine book clubs with the help of technology. In: *American libraries magazine* [online].

¹⁶⁷ Online Book Clubs. *Dearreader* [online].

¹⁶⁸ Dear Reader Online Book Clubs. *The Brookfield Library* [online].

¹⁶⁹ Online Book Club. *Hoover Public Library* [online].

a Book's Calling Club. První z nich, tedy Čtenářský klub, každý měsíc nechává své členy hlasovat o příští knize. Následně ji zájemci po přečtení okomentují formou příspěvků v online diskuzi¹⁷⁰. Druhý uvedený a u nás nyní zřejmě nejúspěšnější virtuální čtenářský klub, tedy Book's Calling Club, je virtuální nápodobou reálného čtenářského klubu Book's Calling Club. Probíhá na stránkách sociální sítě Goodreads formou příspěvků v diskuzích a vkládání komentářů. Na každý měsíc je předem určena kniha, jedná se o starší tituly klasických autorů, což by údajně mělo členům skupiny rozšiřovat jejich literární obzory.¹⁷¹

Vzhledem k tomu, že se i jiné aktivity čím dál více přesouvají do virtuálního prostředí, lze v něm očekávat vznik i dalších čtenářských klubů, a také rozvoj těch stávajících. Je pravděpodobné, že postupem času počet virtuálních čtenářských klubů převýší množství klubů organizovaných knihovnami i jednotlivci v reálném světě.

---

¹⁷⁰ Čtenářský klub. *Československá bibliografická databáze* [online].

¹⁷¹ Book's Calling Club. *Goodreads* [online].

6. Případová studie – čtenářský klub FRESH books

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, pro případovou studii byl vybrán čtenářský klub FRESH books organizovaný knihovnicemi v Ústřední knihovně Městské knihovny v Praze. Situace v hlavním městě je, co se týče kulturních akcí, značně komplikovaná. Lze zde totiž najít jednu z nejpestřejších nabídek různých akcí, včetně čtenářských klubů, což může vést k přehlcení. Ústřední knihovna navíc sídlí přímo v centru Prahy, kde se nachází velké množství dalších kulturních institucí, a v mnoha ohledech tak knihovna čelí obrovské konkurenci.

Ke zpracování případové studie byly využity informace získané z internetových stránek Městské knihovny v Praze¹⁷², z facebookových stránek klubu FRESH books, z přímého pozorování na červnovém setkání klubu, a také ze strukturovaných rozhovorů se sedmi účastnicemi klubu. Dále byly využity informace nasbírané mnou, jakožto spolupořadatelkou klubu.

6.1 Čtenářský klub FRESH books

Čtenářský klub FRESH books funguje v Městské knihovně v Praze od dubna roku 2016, kdy jej založily místní knihovnice, a zároveň nadšené čtenářky. Za jeho vznikem stála touha knihovníků vytvořit čtenářský klub, který do knihovny přiláká nadšené čtenáře, především z věkové kategorie 15-30 let. Ta je jednou z klíčových skupin, na které se knihovna snaží v rámci své aktuální strategie zacílit. I z toho důvodu se klub FRESH books už od počátku zaměřuje pouze na literaturu v žánru Young Adult¹⁷³, která je této věkové kategorii blízká. Již před prvním setkáním začala probíhat propagace, především formou letáčků a plakátů v knihovně a ve školách, zároveň probíhala propagace na Facebooku, a také na internetových stránkách knihovny. O plánovaném setkání se mohli zájemci dovědět také z různých internetových stránek a portálů, informoval o něm například Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu XB-1¹⁷⁴ nebo Vašeliteratura.cz¹⁷⁵.

Pro první setkání byly vybrány dva díly celosvětově úspěšné série Skleněný trůn, již u nás vydává nakladatelství Cooboo, a ve spolupráci s ním byla pro první setkání přislíbena také účast překladatelky zmíněné série. Úvodní setkání se konalo v Dílně, která se nachází v oddělených prostorách hned za vstupem do Ústřední knihovny na Mariánském náměstí. Účastnilo se jej celkem 10 žen různých věkových kategorií. Diskuze nad knihami byla

---

¹⁷² Městská knihovna v Praze [online].

¹⁷³ MEC, Tereza. Fenomén Young Adult: literatura mladá a neklidná. In: *Magazín Dobrých knih* [online].

¹⁷⁴ Fantastické jaro v knihovně (pozvánka). In: *Časopis XB-1* [online].

¹⁷⁵ Pozvánky. *VašeLiteratura.cz: Literatura pro všechny*...[online].

moderovaná a vedená vhodným směrem, aby se diskuze příliš neodklonila od přečtených knih, případně autorky série. V jejím průběhu nebylo účastníkům k dispozici občerstvení, ale zajištění pitné vody bylo samozřejmostí.

Od založení klubu až do prosince 2017 se členové klubu scházeli jednou měsíčně, vždy třetí nebo čtvrtou středu v měsíci. Za toto období proběhlo v již zmíněné Dílně celkem 20 setkání, kterých se v průměru účastnilo 7-8 žen, muži se žádného setkání neúčastnili. Průměrný věk účastnic byl 30 až 40 let. V září roku 2016 proběhlo také jedno speciální setkání klubu na HumbookFestu, festivalu knih pořádaném nakladatelstvím Albatros Media, toho se účastnilo celkem 7 žen. Průběh jednotlivých setkání byl v podstatě totožný se vzorcem setkání prvního, měnil se pouze počet diskutovaných knih a průběh konverzace, ta z původní moderované podoby postupně dospěla do podoby volné diskuze. Zatímco v roce 2016 se mluvilo vždy o jedné knize nebo jedné knižní sérii, od května 2017 se tématem některých setkání staly dvě knihy různých autorů. Toto rozhodnutí bylo přijato s nadšením, diskuze se tak staly ještě různorodějšími, než byly do té doby. Každý rok v červnu se také mezi členy konalo na Facebooku hlasování ohledně knižní série na další měsíc, série s nejvíce hlasy se následně stala námětem červencového setkání klubu. Hlasování mělo pozitivní odezvu, a vedlo také k hlubšímu zapojení účastníků do organizace klubu.

Od ledna roku 2018 došlo ke dvěma organizačním změnám, přičemž tou první bylo, že se setkání klubu, především z důvodů personálních i časových, začala konat jednou za dva měsíce vždy poslední středu. Druhou změnou bylo, že se na jednotlivých setkáních začalo, místo o konkrétním titulu či titulech, diskutovat o různých knihách spadajících do předem stanoveného žánru v kategorii Young Adult. V této podobě proběhla zatím jen tři setkání, kterých se v průměru účastnilo 5-6 žen.

Za dobu fungování klubu lze v počtu účastníků jednotlivých setkání zaznamenat mírné výkyvy. Tři nejpočetnějších setkání se účastnilo pokaždé 11 osob, všechna se konala v roce 2016 a diskutovalo se na nich o velmi populárních knižních sériích *Selekce*, *Pekelné stroje* a *Dvůr trnů a růží*. Nejnižší účast byla zaznamenána v květnu 2017, kdy na setkání dorazily pouze čtyři ženy, a probírala se kniha *Třpytný dvůr*. Z celkového hlediska se počet účastníků snižoval především v lednu a květnu, kdy pro mnohé členy začínalo zkouškové období, to mohl být také jeden z důvodů, proč byla účast nižší. Zhruba od září 2017 se setkání klubu stala komornějšími, na setkáních se od té doby schází zpravidla 5-7 účastnic. Všechny klub navštěvují již od jeho založení, což je z mého pohledu spolupořadatelky příjemným překvapením, jelikož to svědčí o tom, že klub FRESH books získal pevné místo v jejich kalendáři, tzv. *žurfix*.

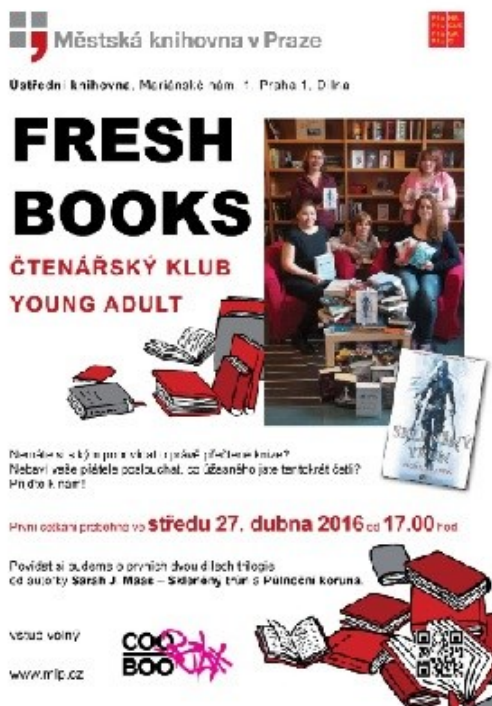
V souvislosti s organizačními změnami došlo roku 2018 také ke změně grafické úpravy propagačních materiálů. Fotografie knihovnic, členek klubu (Obrázek č. 1), byla na letáčích a plakátech nahrazena obálkami knih, jež zastupují žánr či žánry zvolené pro aktuální setkání (Obrázek č. 2). Přípravu a samotný tisk zmíněných materiálů má po celou dobu na starost Oddělení komunikace Městské knihovny v Praze, aby byl zachován jednotný informační kód tištěných materiálů knihovny. Letáky i plakáty se od počátku klubu distribuují převážně na stejná místa, v červenci roku 2016 však došlo také k navázání spolupráce s knihkupectvím Kosmas, které ve vybraných obchodech vystavilo propagační plakát klubu. V rámci této spolupráce se navíc objevila textová pozvánka na klub v prázdninových Knižních novinách, jež Kosmas vydává. Na podzim téhož roku věnovalo knihkupectví klubu drobné slevové poukázky, které posloužily jako odměny v klubové knižní soutěži.

Propagace na Facebooku a na internetových stránkách knihovny funguje již od prvního setkání stále na stejném principu. Na facebookových stránkách klubu je vždy v předstihu uveřejněn leták pro následující setkání, a poté je vytvořena událost, pomocí níž je rozeslána pozvánka všem připojeným členům klubu FRESH books. Na internetových stránkách knihovny je setkání klubu vedeno jako plánovaná akce, dohledatelná v kalendáři. Kromě této standardní propagace došlo v červnu 2017 také k jednorázové propagaci klubu v podobě videa umístěného na internetových stránkách knihovny¹⁷⁶ a na portálu Youtube¹⁷⁷. To bylo natočeno v rámci projektu Čtenářské minutky, což je video projekt Městské knihovny v Praze, v němž zaměstnanci knihovny doporučují zajímavé tituly k přečtení.

---

¹⁷⁶ Čtenářská minutka – Fresh books. *Městská knihovna v Praze* [online].

¹⁷⁷ Čtenářská minutka: Fresh books. In: *YouTube* [online].

Obrázek č. 1: Plakát k prvnímu setkání

Obrázek č. 2: Plakát k setkání března/dubna 2018

6.2 Červnové setkání čtenářského klubu FRESH books – pozorování

V pořadí již 23. setkání klubu se konalo ve středu 27. června 2018 od 17 hodin a jako obvykle proběhlo v příjemném prostředí Dílny v Ústřední knihovně Městské knihovny v Praze. Protože jsem klub spoluzakládala, účastnila jsem se téměř všech setkání. Na tohle konkrétní jsem se ale opravdu těšila, a to především proto, že tématem byly Young Adult knihy a jejich filmové či seriálové zpracování. Kromě klasického zapojení se do diskuze, případně směřování konverzace vhodným směrem, jsem tentokrát také pozorovala celý průběh z jistého odstupu.

Účastnice se začaly scházet již před oficiálním začátkem setkání a okamžitě se mezi nimi rozběhla příjemná a přátelská konverzace. V 17 hodin již oficiálně začalo setkání klubu a kolem stolu, na němž byla k dispozici karafa s vodou, sedělo pět žen přibližně ve věku 30 až 40 let. Dvě pravidelné účastnice se předem omluvily, že nedorazí a jedna účastnice měla přijít o něco později. Konverzaci nebylo nutné nikterak pobízet, ve chvíli, kdy přítomné ženy vytáhly na stůl své přečtené knihy, mající na sobě mnohdy filmové či seriálové obálky, se diskuze volně rozběhla. Mluvílo se o známých knižních sériích, které se i díky filmu či seriálu staly fenoménem po celém světě. Mezi ně patří například Harry Potter, jehož filmové zpracování se všem zúčastněným líbilo a všechny přítomné se shodly, že herci odpovídali své předloze i věkově, což je docela výjimečné. Například v seriálovém zpracování Hry o trůny jsou někteří protagonisté, zřejmě s ohledem na děj knih, o dost starší než knižní představitelé.

Další celosvětově známou sérií je Stmívání, u kterého se účastnicím nelíbil pouze druhý díl, jenž byl prý nadbytečný, a to jak v knižní, tak i filmové podobě. Méně či více úspěšných zfilmování se také dočkalo hned několik knih Johna Greena, přičemž na setkání byly zmíněny jeho knihy tři. A sice Papírová města, Hvězdy nám nepřály a jeho nejnovější kniha Jedna želva za druhou. Účastnice, které je četly a následně u prvních dvou z nich viděly i film, se shodly, že je v obou verzích lepší dílo Hvězdy nám nepřály. Přestože jedné z přítomných nevyhovovalo obsazení ve filmu, příběh se jí také líbil. U knihy Jedna želva za druhou se účastnice rozhovořily také o audioknize, která brzy vyjde a dle jedné z přítomných by měla být zajímavě namluvená.

Mezi dalšími knihami a sériemi, jejichž filmové či seriálové zpracování se přítomným líbilo, lze zmínit sérii Hunger Games, u které ocenily, že se film držel předlohy. Dále byla zmíněna také série Nástroje smrti, přičemž filmové zpracování prvního dílu bylo přijato velmi nadšeně. Seriálová podoba se však tak dobrého hodnocení nedočkala, přičemž některé zúčastněné se nedodívaly ani na první epizodu. Vyzdvihována byla na setkání také německá knižní trilogie Rudá jako rubín, jejíž filmová podoba byla označena za jedno z mála německých zpracování knižní předlohy, které se opravdu povedlo. Kladně bylo přijato také filmové zpracování knižní série Nádherné bytosti, přičemž došlo ke zfilmování pouze prvního dílu, ty další se bohužel filmové adaptace nedočkaly. Sama literární předloha je oblíbená, většina přítomných však četla pouze první díl a dle vyjádření jedné z účastnic o nic nepřišly, neboť druhý díl není vůbec zajímavý, u třetího dílu se však příběh zlepšuje. I přesto, že se u titulu Hvězdný prach liší konec literární předlohy a filmu, oboje bylo hodnoceno velice kladně, a celkově je tento příběh vnímám jako jeden z nejlepších.

Na otázku, která kniha a její filmové či seriálové zpracování se účastnicím nelíbilo, jedna z přítomných pronesla, že byla velmi rozčarovaná filmovou verzí knihy Ready Player One. Ale pouze do chvíle, než si uvědomila, že je nutno knihu i film vnímat jako dvě samostatná díla, která pouze sdílejí totožný námět, obecnou strukturu a závěr. Negativně byla hodnocena knižní série Labyrint, jejíž filmová adaptace je podle účastnic mnohem stravitelnější a příjemnější než literární předloha. Také byla zmíněna kniha Sedmý syn, jejíž filmové zpracování výrazně předčilo literární předlohu a bylo hodnoceno kladně, kniha samotná přišla několika účastnicím příliš dětská.

Konverzace plynula samovolně, zásah pořadatelky do jejího chodu nebyl nutný, neboť se účastnice držely tématu. Po devadesáti minutách se setkání pomalu chýlilo ke konci a diskuze se stočila také ke knižním sériím, které se filmového či seriálového zpracování teprve dočkají. Jednou z nich je úspěšná série Skleněný trůn, podle níž by se v průběhu tohoto

či příštího roku měl natáčet seriál. Dále byla zmíněna například kniha Smrtka, první díl plánované trilogie, která sice česky vyšla teprve letos, ale jejíž filmová práva už byla prodána.

Poté byl oznámen termín dalšího setkání klubu, to proběhne v srpnu a zaměří se na Young Adult knihy v žánru thriller nebo krimi. Na závěr si účastnice vyměnily tipy na knihy k této tématice, doporučena byla například kniha Saeculum nebo novinka nakladatelství Fragment Město světců a zlodějů. Zároveň padlo několik doporučení na letní četbu a na tituly, které se účastnicím v poslední době líbily. Zde zazněly například knihy Věž úsvitu či Dvůr křídel a zmaru od spisovatelky S. J. Maasové nebo kniha Renegáti od M. Meyerové. Zájemkyním byly také poskytnuty malé informační letáky k příštímu setkání. Po předchozí domluvě se všechny přítomné zdržely, aby se mnou mohly postupně absolvovat strukturovaný rozhovor, a poté už odcházely s úsměvem a těšíc se na další setkání.

Obrázek č. 3: Facebooková pozvánka na červnové setkání klubu

6.3 Strukturované rozhovory s účastnicemi čtenářského klubu FRESH books

Jako součást případové studie této práce byly provedeny strukturované rozhovory s několika častými účastnicemi čtenářského klubu FRESH books. Většina rozhovorů se konala hned po skončení červnového setkání klubu a účastnice byly předem o této skutečnosti informovány. V rámci rozhovoru měly respondentky dostatek času na odpovědi, které byly

přímo na místě zaznamenávány do textového editoru. Po skončení rozhovoru měly všechny respondentky možnost jeho záznam zkontrolovat a autorizovat. Výsledné texty poté již nebyly upravovány a jejich přepis je připojen na konci této práce (Příloha č. 3). Otázky, na které respondentky odpovídaly, byly koncipovány tak, aby vhodně doplnily informace o klubu FRESH books, získané z analýzy dohledatelných informací a z pozorování vybraného setkání.

Původně byla plánována realizace strukturovaných rozhovorů pouze s účastnicemi červnového setkání, protože se však dvě pravidelné členky klubu ze setkání omluvily, byly s nimi osobní rozhovory realizovány až o den později. Celkově tak bylo realizováno sedm strukturovaných rozhovorů, ve kterých účastnice odpovídaly na 13 otázek. První z nich byla čistě informativní a týkala se délky členství jednotlivých účastnic v klubu. Na ni navázaly dvě otázky zaměřující se na propagaci klubu a vnitřní motivaci účastnic. Jejich záměrem bylo zjistit, jak se respondentky o čtenářském klubu FRESH books dozvěděly a proč se do něj rozhodly zapojit.

Poté byly položeny dvě navazující otázky, z nichž první zjišťovala, jaká byla ohledně klubu očekávání jednotlivých respondentek a druhá ověřovala, zda klub tato očekávání naplnil a stále naplňuje. Následovala skupina tří otázek týkajících se organizace setkání a účasti jednotlivých respondentek. První z nich, i s ohledem na organizační změny, které v tomto roce proběhly, ověřovala, jak jsou účastnice spokojené s momentálně nastaveným stylem setkání. Druhá otázka zjišťovala, zda jsou respondentky pravidelnými účastnicemi, a následně navázal dotaz ohledně nejčastějších důvodů nepřítomnosti na setkání.

Další otázka se zaměřila na možné zapojení do diskuzí i ve virtuálním prostředí, konkrétně na facebookových stránkách klubu, a poté byly respondentky dotázány, zda by v klubu uvítaly nějaké změny. Tyto dvě otázky se týkaly možného vývoje klubu do budoucna a s obdobným účelem byly do rozhovorů zařazeny i následující dvě otázky. Ty zjišťovaly, zda se respondentky účastní i jiného čtenářského klubu, ať už ve virtuálním nebo reálném prostředí, a pokud ano, tak čím se tento klub od FRESH books liší. Poslední otázka rozhovoru se zaměřila na to, co respondentkám osobně přináší účast ve čtenářském klubu FRESH books a jaká je tedy pro ně ta skutečná hodnota pravidelných setkání nad přečtenými knihami.

6.3.1 Shrnutí výsledků strukturovaných rozhovorů

Odpovědi získané v rámci strukturovaných rozhovorů nejen prohlubují analýzou získané informace o čtenářském klubu FRESH books, ale také odkrývají vnitřní motivace a osobní očekávání účastnic. U některých odpovědí lze zaznamenat vcelku rozdílné postoje jednotlivých respondentek, u řady z nich však lze nalézt podobné či shodné názory.

Všechny respondentky se čtenářského klubu FRESH books účastní již od jeho založení, tedy více než dva roky a většina z nich se o něm dozvěděla ústně od svých kolegyně, kamarádek nebo pořadatelek. Některé uvedly, že se o klubu dozvěděly na Facebooku, když nakladatelství Coobook sdílelo informace k prvnímu setkání nebo na internetových stránkách knihovny. Z propagačních letáků či plakátů v knihovně získala informace pouze jediná z dotazovaných. Větší počet respondentek se rozhodl prvního setkání účastnit, protože je zaujalo zaměření klubu na žánr Young Adult, který rády čtou. Pozitivně na některé zapůsobil také výběr knihy Skleněný trůn jakožto první diskutované knihy a jednu z účastnic zaujala právě kombinace žánru Young Adult a fantasy. Mezi dalšími rozhodujícími důvody byla zmíněna dobrá dostupnost setkání, tedy lokalita, nebo touha zkusit něco nového.

Pokud jde o očekávání, která ohledně klubu respondentky měly, lze citovat výrok jedné z nich, neboť se s ním v podstatě ztotožňuje i většina ostatních: „*Konverzaci na téma, které mé přátele nezajímá, inspiraci pro další čtení.*“. Dle odpovědí na následující otázku klub tato očekávání naplnil a stále naplňuje. Jedna z respondentek sice začíná po dvou letech vnímat, že knihy vybraného žánru nejsou zaměřené přímo na její věkovou kategorii, i přesto je však spokojená. Z odpovědí na otázku týkající se momentálně nastaveného stylu setkávání lze konstatovat, že téměř všechny respondentky jsou spokojené s aktuálním stavem. Jedna z dotazovaných by však uvítala zavedení online diskuzí, které by mohly prokládat pravidelná osobní setkání. Mimo to nadnesla jedna respondentka návrh, že by mohl být v chladnějším období k dispozici čaj nebo horká čokoláda a jiná by uvítala, kdyby se setkání konala o hodinu později.

S organizačními změnami, které vedly k tomu, že se setkání konají jednou za dva měsíce, je nespokojena jedna z dotazovaných účastnic, a to z toho důvodu, že pokud nestihne dorazit, nastává mezi jednotlivými setkáními i čtyřměsíční pauza. S průběhem jednotlivých setkání jsou všechny dotázané spokojené a více než polovina z nich se jich pravidelně účastní. Zbýlé respondentky uvedly, že se účastní nepravidelně, a to především z důvodu pracovní vytíženosti a z jiných objektivních důvodů, například jsou na dovolené nebo neseženou hlídání pro děti. Pouze jedna respondentka se setkání neúčastní i z důvodu, že ji probíraná kniha nezaujala. To se však týkalo pouze setkání v předchozích letech, neboť nyní se již probírají různé Young Adult knihy a stanovený je jen žánr.

V další otázce, která se zaměřovala na možnosti rozšíření čtenářských diskuzí také na facebookové stránky, z odpovědí vyplynulo, že více než polovina dotazovaných by se takových diskuzí neúčastnila. A to především z toho důvodu, že účet na Facebooku buď nevlastní, nebo jej, s ohledem na možné dohledání veškerých aktivit, využívají pouze pasivně.

Následující dvě otázky se zaměřily na účast respondentek v jiném čtenářském klubu a na to, čím se případně tento klub liší od FRESH books. Z odpovědí vyplynulo, že pouze tři z dotazovaných účastnic jsou součástí i jiného čtenářského klubu, z toho jen jedna ve virtuálním prostředí. Respondentka, jež přispívá do online diskuzí, vidí výhodu oproti klasickému čtenářskému klubu především v tom, že nemusí nikam chodit, přispívat může odkudkoli a může probírat několik různých knih z různých žánrů najednou. Jako velkou výhodu označuje také to, že tento virtuální čtenářský klub je mezinárodní, slouží jí tedy i k procvičení anglického jazyka. Anglický jazyk lze však procvičovat i v reálném prostředí, což potvrzuje druhá respondentka, která je již čtyři roky součástí anglického čtenářského klubu, založeného jednotlivcem. Jako nevýhodu zmíněného klubu uvádí to, že se členové schází v různých kavárnách, a setkání tak nikdy nejsou úplně zadarmo. Poslední z dotazovaných účastnic, jež navštěvuje i další čtenářský klub, uvádí jako výhodu tohoto klubu především to, že se tamních setkání většinou účastní samotní autoři knih nebo osoby s knihou spjaté.

Závěrečná otázka zkoumala, co respondentkám osobně přináší účast ve čtenářském klubu FRESH books. Téměř všechny se shodly na tom, že díky účasti v klubu získávají tipy na nové knihy, které by si jinak mnohdy ani nepřečetly. Jedna z respondentek dokonce uvedla, že díky doporučením od ostatních účastnic klubu, které zná osobně, už pro ni doporučení neznámých lidí na internetu nemají velkou hodnotu. Zároveň přináší klub respondentkám potěšení z příjemného posezení s kamarády a stejně smýšlejícími lidmi. Dotazované účastnice celkově oceňují, že mohou diskutovat o knihách a sdílet své rozhořčení nad postavami a jejich jednáním, neboť jak uvedla jedna z respondentek: „*Zamýšlet se nad knihou ve skupině je rozhodně zábavnější než samostatně.*“

Z informací získaných v rámci strukturovaných rozhovorů je možné vyvozovat, že klub FRESH books je funkčním modelem čtenářského klubu, jehož stávající podoba členům vyhovuje. I přes spokojenost však bylo zmíněno několik nápadů, kterými by se organizátorky klubu mohly inspirovat a přizpůsobit se tak požadavkům svých účastnic. Mimo poskytnutí čaje nebo horké čokolády během setkání v chladnějších měsících byl jednou z respondentek zmíněn také posun konání klubu až na 18. hodinu, a to s ohledem na práci. Přestože se jedná o čistě individuální požadavky, alespoň první z výše zmíněných je snadno splnitelný.

Čím by se však organizátorky mohly, a s ohledem na vývoj čtenářských klubů zřejmě měly, inspirovat, je návrh jedné z účastnic, aby osobní setkání byla proložena diskuzemi na facebookových stránkách klubu. Na Facebooku disponuje čtenářský klub FRESH books aktuálně 52 členy, ale pouze několik z nich se účastní osobních setkání klubu a většina členů

není aktivních ani na těchto stránkách. I přesto, že by se těchto diskuzí účastnily pouhé tři respondentky, oživením facebookových stránek občasnou diskuzí nad přečtenými knihami by mohlo dojít k zapojení dosud neaktivních členů, kterým osobní setkání nemusí vyhovovat.

7. Praktické tipy pro založení a provozování čtenářského klubu

V této kapitole budou aplikovány poznatky získané v rámci teoretické i praktické části práce, které by mohly mnohým napomoci při založení a organizování čtenářského klubu ve veřejné knihovně. Některé poznatky jsou samozřejmě snadněji aplikovatelné než jiné, a při realizaci některých kroků je třeba mít především na zřeteli možnosti organizátora a knihovny.

Prvním krokem k vytvoření funkčního čtenářského klubu je zvolení kompetentní osoby, jež bude tento klub organizovat. Může se jednat o zaměstnance knihovny nebo dobrovolníka, přičemž však vybraná osoba či osoby musí splňovat jistá kritéria. Mělo by se jednat o komunikativní a organizačně schopnou osobu, výhodou jsou také předchozí zkušenosti s organizací nějakých akcí nebo besed. V dnešní době je téměř nutností využívání virtuálního prostředí, organizátor klubu by tak měl být činný také v této oblasti. I v případě klasického čtenářského klubu, založeného na pravidelných osobních setkáních, je totiž třeba se členy klubu udržovat komunikaci i mezi jednotlivými setkáními. V této oblasti se lze inspirovat zahraničními čtenářskými kluby, které se téměř všechny sdružují na sociálních sítích nebo soukromých internetových stránkách. Zde se objevují informace k dalším setkáním, probíhají diskuze a jsou zde zveřejňovány i zajímavé informace týkající se čtených knih a jejich autorů.

Stejně důležitá je také volba cílové skupiny, na kterou se bude klub zaměřovat. Tato volba by měla být učiněna na základě analýzy okolí dané knihovny, jejich návštěvníků, a také již probíhajících akcí v okolí této instituce. Po provedení takovéto analýzy a průzkumu by měla být zvolena konkrétní cílová skupina, ať už určitá věková kategorie nebo čtenáři vybraného typu literatury. Organizátor klubu by měl následně, právě s ohledem na cílovou skupinu, vyhodnotit, zda se bude klub konat formou osobních setkání nebo jestli se bude jednat o virtuální čtenářský klub.

V případě virtuálního klubu je třeba zvolit vhodnou platformu, přičemž vybírat lze například ze širokého spektra sociálních sítí. Mezi ty, pro tento účel, momentálně nejvyužívanější patří Goodreads, Facebook a Instagram. Je možné využívat také diskuzní fóra jako BookTalk nebo OnlineBookClub. Další možností je vytvoření vlastní internetové stránky nebo lze setkání klubu pořádat pomocí vybraných aplikací, například Skype nebo Google+ Hangouts. Pokud jde o čtenářský klub ve formě osobních setkání, zde je třeba promyslet, kde se budou účastníci scházet. Z průzkumu lze vyhodnotit, že velké množství klubů se koná v prostorách knihovny, zpravidla v klubovně nebo v zasedací či konferenční místnosti. Funguje však mnoho klubů, které se, přestože je organizuje veřejná knihovna, schází

v kavárnách nebo hospodách, záleží tedy především na volbě organizátora a jeho zaměstnavatele. Avšak vzhledem k tomu, že se čtenářské kluby v knihovnách zakládají také proto, aby přilákaly nové čtenáře a návštěvníky, jeví se jako vhodnější využít přímo prostor knihovny.

Ve chvíli, kdy je již známa cílová skupina i formát čtenářského klubu, je nutné se zamyslet nad jeho zaměřením. Je třeba vyhodnotit, zda se bude jednat pouze o čtenářský klub nadšených čtenářů nebo o čtenářský klub tzv. vzdělávací, který se bude zaměřovat na různá sociální či existenční témata, například rasismus, rovnost pohlaví, handicapované lidi, a další. Toto rozhodnutí, při braní zřetele na zvolenou cílovou skupinu, by se následně mělo odrazit nejen ve výběru knih, ale také ve struktuře a časovém plánu setkání. Pokud jde o výběr knih na jednotlivá setkání, mělo by být předem určeno, zda se bude na každé setkání číst jedna konkrétní kniha vybraná organizátorem nebo členy klubu, vícero různých knih jednoho žánru nebo zda si každý přečte jakoukoli knihu týkající se zvolené tematiky. Některé knihovny, především ty anglosaské, nabízejí účastníkům čtenářského klubu možnost si přednostně vypůjčit knihu, která bude probíraná na příštím setkání, případně nabízí celý balíček titulů k dané tématice. Balíček s knihou či knihami je zpravidla doplněn o strukturované poznámky, které slouží členům klubu jako nápověda, o čem se bude u vybrané knihy či knih diskutovat. Dále je třeba zvolit, s ohledem na to, kolik knih bude na setkání načteno, zda bude diskuze moderovaná nebo bude probíhat volně bez zásahu organizátora. V případě moderované diskuze je důležité mít vhodně připravené otázky či poznámky, přičemž je pro inspiraci možné využít různých návodů na internetu. Například na internetové stránce LitLovers¹⁷⁸ lze nalézt návody, jak vybrat knihu, jak vést diskuzi, a také jsou zde příklady otázek, které může organizátor účastníkům klubu položit.

Jak vyplývá z dotazníků provedených v anglosaských zemích i z analýzy dalších čtenářských klubů, zpravidla se jejich setkání konají jednou měsíčně. Četnost setkání je však možné i průběžně měnit na základě domluvy s účastníky klubu. Důležité je také vhodné zvolení konkrétního termínu nejen prvního setkání. Jako vhodnější se jeví pracovní dny, neboť o víkendech by mohla být účast nižší. Na prvním setkání by mělo být ověřeno, zda určený den i hodina vyhovuje většině návštěvníků, případně lze termín dalšího setkání přizpůsobit, ovšem také s ohledem na organizátorovy možnosti. Co se týče pohoštění na setkáních, je vhodné nabídnout účastníkům alespoň vodu nebo čaj, poskytnutí dalšího občerstvení je na uvážení a možnostech organizátora či knihovny.

---

¹⁷⁸ How to Discuss a Book. *LitLovers: A Well Read Online Community* [online].

Velice důležitým bodem přípravy čtenářského klubu je také zajištění propagace. Zde však záleží především na možnostech a rozpočtu knihovny. Existuje několik forem propagace, nejčastější volbou jsou letáky a plakáty, které lze vystavit v knihovně a dalších institucích, dále je účinné využití sociálních sítí, internetových stránek knihovny nebo reklamy v novinách či v rádiu. Ze strukturovaných rozhovorů lze vyvodit, že velmi dobře funguje také ústní propagace mezi přáteli či spolupracovníky, čehož však lze využít až po prvním setkání klubu.

Organizátor čtenářského klubu se také může pokusit navázat spolupráci s osobami spjatými s literaturou, například regionálními spisovateli, překladateli či redaktory. Využití této možnosti velmi závisí na možnostech a schopnostech organizátora a zaštiťující instituce, lze však předpokládat, že by se našli spisovatelé či překladatelé, kteří by se rádi účastnili diskuzí o jejich díle. Zapojení známých osob či dalších institucí do chodu čtenářského klubu může být oživením jednotlivých setkání, není však pro klub nutností. Při zakládání a organizování čtenářského klubu je třeba brát v potaz všechny zmíněné kroky, zároveň je však potřeba zohlednit možnosti organizátora i knihovny, a zejména lokální specifika.

8. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat historický vývoj čtenářských klubů, představit vybrané současné kluby, odhadnout možný směr jejich rozvoje, shrnout problémové oblasti organizace čtenářských klubů a navrhnout různé cesty, kterými by se mohly kluby při své činnosti inspirovat. V této práci byl kromě analýzy dostupných zdrojů využit kvantitativní i kvalitativní výzkum, v praktické části byla pro případovou studii použita metoda pozorování a byly provedeny strukturované rozhovory s účastnicemi čtenářského klubu FRESH Books.

Na počátku práce byla nastíněna definice čtenářského klubu, kterou lze nalézt v českých terminologických databázích, a následně byla konfrontována s definicemi ze zahraničních zdrojů. Z tohoto srovnání vyplynulo, že v České republice nelze nalézt adekvátní definici současného čtenářského klubu, jakožto skupiny lidí pravidelně diskutující nad vybranými knihami. A to i přesto, že právě v této podobě se v posledních letech čtenářské kluby rozšiřují po celém světě.

Následně byly představeny nejběžnější typy čtenářských klubů a byl popsán jejich historický vývoj. Čtenářské kluby provázely lidstvo v různých podobách již od dob antiky, postupně se vyvíjely a formovaly až do dnešní podoby. Dnes se konají taková setkání v různých podobách, kluby zakládají knihovny, knihkupectví, nadšení čtenáři i slavné osobnosti. Stále velmi populární jsou tradiční čtenářské kluby, ve kterých se pravidelně setkává skupina čtenářů a diskutuje o knihách, čím dál častěji se však objevují čtenářské kluby virtuální nebo kombinace obou zmíněných forem. Mezi výhody virtuálních klubů patří především možnost zapojit se do diskuze téměř kdykoli. Účastníci nejsou nuceni obětovat svůj volný čas, aby se sešli na určeném místě v určitou hodinu, mohou do diskuzí přispívat z domova, na cestě do práce či během oběda. Zároveň s sebou některé virtuální kluby, především ty konané na sociálních sítích, přináší možnost diskutovat s lidmi po celém světě a procvičovat si tak cizí jazyky. Vzhledem k výše zmíněným výhodám, které přináší virtuální prostředí, lze předpokládat, že právě tímto směrem se budou čtenářské kluby nejvíce rozvíjet, a že počet virtuálních čtenářských klubů velmi pravděpodobně časem převýší množství klubů organizovaných knihovnami i jednotlivci v reálném prostředí.

Na základě výstupů ze strukturovaných rozhovorů lze za největší problém při pořádání čtenářských klubů označit velké pracovní vytížení účastníků, které jim mnohdy brání v účasti na setkání. Tomu se je možné vyhnout právě střídáním osobních diskuzí a diskuzí ve virtuálním prostředí nebo založením virtuálního čtenářského klubu. Formát čtenářského klubu by však měl být volen vždy na základě vybrané cílové skupiny, na niž se chce klub

zaměřovat. Dalším problémem, se kterým se čtenářský klub pořádaný knihovnou může setkat, je nedostatečná propagace klubu a nedostupnost probíraných knih.

Propagace klubu je otázkou knihovny, která jej zaštiťuje, záleží na jejích finančních možnostech i na spolupráci s jinými institucemi. Samozřejmostí je využití propagačních materiálů distribuovaných na různá místa s přihlédnutím ke zvolené cílové skupině, v dnešní době je však již nutností do propagace zapojit také internetové stránky knihovny a sociální sítě. Právě sociální sítě se stávají stále významnější součástí každodenního života. Výhodou jejich využití při propagaci je, že se jedná o reklamu, která se může za minimální náklady masivně rozšířit a zasáhnout tak mnohem větší počet osob. Pokud jde o nedostupnost probíraných titulů, české veřejné knihovny by se mohly inspirovat v zahraničí, kde knihovny stále častěji nabízejí balíčky určené účastníkům čtenářských klubů. V nich všichni členové předem obdrží knihu zvolenou pro následující setkání. Zároveň však knihovny nabízejí tyto balíčky také samostatně fungujícím klubům. České knihovny by se také mohly inspirovat některými knihovnami americkými, jejichž zaměstnanci každý den zasílají v rámci virtuálních čtenářských klubů všem členům klubu úryvek z vybrané knihy. Na konci týdne tak mají členové přečteny z této knihy dvě až tři kapitoly. Knihovny se je tak snaží nalákat, aby v případě, že je úryvky zaujmou, přišli do knihovny a danou knihu si vypůjčili.

Dále by bylo pro české veřejné knihovny dobré, aby se inspirovaly praktickými tipy zmíněnými v předchozí kapitole nebo některými návody pro založení a organizování klubu, které je možno nalézt na mnoha zahraničních stránkách. Základem úspěchu je vybrat vhodného organizátora a na základě průzkumu a analýzy okolí zvolit cílovou skupinu, na kterou se klub zaměří. S přihlédnutím ke zvolené cílové skupině je nutné vybrat vhodnou formu čtenářského klubu a vyhodnotit, o jakých knihách či tématech se bude diskutovat. Následně je třeba zvolit četnost setkání, zda bude diskuze na setkáních moderovaná či volná, a jak spolu budou účastníci mezi jednotlivými setkáními komunikovat.

Vzhledem k tomu, že se celosvětově neustále zvyšuje počet čtenářských klubů, měly by se tomuto trendu přizpůsobit také české veřejné knihovny. Pořádáním čtenářských klubů knihovny naplňují nejen své poslání ohledně poskytování komunitních služeb, ale zároveň tak mohou oslovit a do knihovny přilákat i osoby, které by ji jinak nenavštívily.

9. Seznam použité literatury

1. A través del Plan de Fomento de la Lectura en Extremadura: Los Clubes de Lectura en Extremadura llaman a debatir sobre la mejor literatura nacional e internacional. In: *RegiónDigital.com* [online]. [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://www.regiondigital.com/noticias/reportajes/264058-los-clubes-de-lectura-en-extremadura-llaman-a-debatir-sobre-la-mejor-literatura-nacional-e-internacional.html>
2. BARRY, Trott a Megan MCARDLE. Book Group Therapy: A Survey Reveals Some Truths about Why Some Book Groups Work and Others May Need Some Time on the Couch. *Reference & User Services Quarterly*. 2009, **49**(2), 122-125. ISSN 1094-9054.
3. Belletrist. *Instagram* [online]. Instagram, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/belletrist/?hl=en>
4. BENDO VÁ, Eva. Ostrovy bezstarostnosti: Kavárna společenská, umělecká a metaforická. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. Praha: Lidové noviny, 2008, **XXX**(4), 30-32. ISSN 0418-5129.
5. Between Two Books. *Instagram* [online]. Instagram, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/betweentwobooks/?hl=en>
6. Book club. *Cambridge Dictionary* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, c2017 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/book-club>
7. Book club. *Dictionary.com* [online]. Dictionary.com, LLC., ©2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.dictionary.com/browse/book-club>
8. Book club. *English Oxford Living Dictionaries* [online]. Oxford: Oxford University Press, c2017 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://en.oxforddictionaries.com/definition/book_club
9. Book Club. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/1708980439320119/>
10. Book club. *Merriam-Webster Dictionary* [online]. Springfield (Massachusetts): Merriam-Webster, Incorporated, ©2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/book%20club>
11. Book Club. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: © Městská knihovna v Praze [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/akce/e20195-book-club/>

12. Book Club of the Air. *National Public Radio* [online]. Washington: National Public Radio, ©2018 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://www.npr.org/templates/search/index.php?searchinput=Book+Club+of+the+Air+>
13. Book Clubs. *Jamestown Public Library: North Carolina – Established 1988* [online]. Jamestown: Jamestown Public Library, ©2015 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.jamestownpubliclibrary.com/book-clubs>
14. Book Clubs. *Liverpool Public Library* [online]. Liverpool: Liverpool Public Library, ©2018 [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.lpl.org/events/monthly-clubs/book-clubs/>
15. Book Clubs. *Memphis Public Libraries* [online]. Memphis: Memphis Public Libraries, c2017 [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: <http://www.memphislibrary.org/read/book-clubs/>
16. Book Clubs and Book Discussion: An Examination of Different Formats used by Libraries. *Melissa Rich Capstone Portfolio* [online]. North Carolina: Melissa Rich, 2010 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://mrichuncg.files.wordpress.com/2012/04/action-research-project.pdf>
17. Book Clubs in France and the United States. In: *France-Amérique: The Best of French Culture & Art de Vivre* [online]. New York: France-Amérique, ©2018 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: <https://france-amerique.com/book-clubs-in-france-and-the-united-states/>
18. Bookclub Groups. *Goodreads* [online]. Goodreads, ©2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: https://www.goodreads.com/group/show_tag/bookclub
19. Book-of-the-Month Club, Inc. *Company-Histories.com* [online]. Company-Histories.com, ©2012 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: <http://www.company-histories.com/BookoftheMonth-Club-Inc-Company-History.html>
20. Book's Calling. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/bookscalling/>
21. Book's Calling Club. *Goodreads* [online]. Goodreads, ©2018 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/group/show/202714-book-s-calling-club>
22. Book's Calling Club. *Martinus.cz: Blog* [online]. Martin: Martinus.cz, ©2012-2018 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <http://blog.martinus.cz/t/books-calling-club>

23. Books on Tap. *Lemont Public Library* [online]. Lemont: Lemont Public Library District, c2016 [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: <http://lemontlibrary.org/booksontap/>
24. *BookSurfing* [online]. Izrael: Book Surfing, 2013- [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: http://book-surfing.com/?page_id=163
25. *BookTalk* [online]. Florida: BookTalk.org, c2002-2016 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://www.booktalk.org/>
26. Burritos & Book Club. *Escondido Public Library* [online]. Escondido: City of Escondido [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <https://library.escondido.org/burritosbookclub.aspx>
27. CELBOVÁ, Iva. Klub čtenářů. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002626&local_base=KTD.
28. *Cesty na Parnas: kam se v Praze chodilo za múzami: [Památník národního písemnictví, Letohrádek Hvězda 25.5.-28.10.2007]*. V Praze: Památník národního písemnictví, 2007. ISBN 978-80-85085-79-2.
29. *Cityread London* [online]. London: Cityread London, ©2018 [cit. 2018-05-24]. Dostupné z: <http://www.cityread.london/>
30. Classics Book Club. *King's Books* [online]. Tacoma (Washington): © King's Books [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.kingsbookstore.com/classics>
31. Club de lectura de adultos. *Ayuntamiento de Almendralejo* [online]. Almendralejo: Ayuntamiento de Almendralejo [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: https://www.almendralejo.es/contenido.php?id_area=66&id_bloque=195
32. *ČBDB: Československá bibliografická databáze* [online]. ČBDB.cz, ©2009-2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/>
33. Čitateľský klub: YOUNG ADULTS. *MESTSKÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE* [online]. Bratislava: Mestská knižnica v Bratislave, ©2018 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://www.mestskakniznica.sk/sk/citateľsky-klub:-young-adults>
34. Čitateľský klub tínedžerov. *Podtatranská knižnica v Poprade* [online]. Poprad: Podtatranská knižnica v Poprade, ©2017 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z:

- <http://www.kniznicapp.sk/index.php/aktivity-a-podujatia/vzdelavacie-podujatia/179-citateľsky-klub-tinedzerov>
35. Čtenářská minutka: Fresh books. In: *YouTube* [online]. YouTube, ©2018 [cit. 2018-07-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uWZUfWzNrcQ>
  36. Čtenářská minutka – Fresh books. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: © Městská knihovna v Praze [cit. 2018-06-27]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/novinky/blogy/ctenarska-minutka/1772-ctenarska-minutka-fresh-books/>
  37. Čtenářské kluby. *Nová škola, o.p.s.* [online]. Praha: © Nová škola, 2013 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/ctenarske-kluby/>
  38. Čtenářské kluby cizích jazyků. *Jazyky.studium.práce* [online]. ©2005-2018 [cit. 2018-06-16]. ISSN 1801-688X. Dostupné z: <http://www.jazyky.com/ctenarske-kluby-cizich-jazyku/>
  39. Čtenářské kluby dnes.... In: *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. Most: Abeceda, o. s., ©2018 [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-tipy/ctenarske-kluby-dnes>
  40. Čtenářský klub. *Československá bibliografická databáze* [online]. ČBDB.cz, ©2009-2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/ctenarsky-klub>
  41. Čtenářský klub. *Knihovna města Ostravy* [online]. Ostrava: KMO, ©2009 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <http://cms.kmo.cz/www/cl-900/9-aktuality/48936-ctenarsky-klub/>
  42. Čtenářský klub. *Městská knihovna Chrudim* [online]. Chrudim: Městská knihovna v Chrudimi, ©2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <http://www.knihovna-cr.cz/kalendar-akci/ctenarsky-klub-3>
  43. Čtenářský klub. *Městská knihovna Písek* [online]. Písek: Městská knihovna Písek, ©2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: http://www.knih-pi.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1165:aktivita-besedy-ck&catid=54:aktivita-besedy&Itemid=80
  44. Čtenářský klub – Reading Club. *Knihovna města Ostravy* [online]. Ostrava: KMO, ©2009 [cit. 2018-05-24]. Dostupné z: <http://cms.kmo.cz/www/cl-900/190-ctenarsky-klub/>

45. Čtenářský klub – Tvořivý klub. *Městská knihovna Rokycany* [online]. Rokycany: Městská knihovna Rokycany [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <http://mestorokycany.eu/ctenarsky-klub-tvorivy-klub/ds-50503/p1=33423>
46. Čtenářský klub aneb povídání o knihách. *Městská knihovna Antonína Marka Turnov* [online]. Turnov: © Městská knihovna Antonína Marka Turnov [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://knihovna.turnov.cz/akce/ctenarsky-klub-aneb-povidani-o-knihach/>
47. Čtenářský klub SOUčeK. *Městská knihovna v Chebu: stačí vstoupit...* [online]. Cheb: Městská knihovna v Chebu [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: http://www.knih-cheb.cz/vismo/akce.asp?id_org=200187&id=1843&n=ctenarsky%2Dklub%2Dsoucek
48. DANIELS, Harvey. *Literature circles: voice and choice in book clubs and reading groups*. 2nd ed. Portland, Me: Stenhouse Publishers, 2002. ISBN 15-513-8139-7.
49. *Databazeknih.cz* [online]. Polná: Databazeknih.cz, ©2008-2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/>
50. Dear Reader Online Book Clubs. *The Brookfield Library* [online]. Brookfield: The Brookfield Library, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.brookfieldlibrary.org/book-clubs/online-book-clubs/>
51. DEBATTY, Régine, Claire L. EVANS, Pablo GARCÍA a Andrea GROVER. *New art/science affinities*. Pittsburgh, Pa: Miller Gallery at Carnegie Mellon University and CMU STUDIO for Creative Inquiry, 2011. ISBN 09-772-0534-7.
52. DESORGHER, Richard. Hannah Adams: Medfield's Most Famous Female. In: *Medfield Patch* [online]. Medfield: Patch Media, c2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <https://patch.com/massachusetts/medfield/hannah-adams-medfields-most-famous-female>
53. DÖRFLOVÁ, Yveta a Věra DYKOVÁ. *Kam se v Praze chodilo za múzami: literární salony, kavárny, hospody a stolní společnosti*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-961-4.
54. Driven2Read Book Club. *Huntsville-Madison County Public Library* [online]. Huntsville [cit. 2018-07-02]. Dostupné z: <https://hmcp.org/bookclubs/driven2read>
55. *Dublin One City One Book* [online]. Dublin: Dublin City Libraries, c2017 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <http://www.dublinonecityonebook.ie/>

56. Dyskusyjne Kluby Książki. *Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach* [online]. Katowice: Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach, 2018 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://mbp.katowice.pl/dyskusyjne-kluby-ksiazki#najblizsze-spotkania>
57. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/>
58. Fantastické jaro v knihovně (pozvánka). In: *Časopis XB-1* [online]. Praha: Časopis XB-1, ©2010-2018 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <http://www.casopisxb1.cz/aktuality/fantasticke-jaro-v-knihovne-pozvanka/>
59. FRANKLIN, Benjamin. *Autobiography of Benjamin Franklin* [online]. New York: Caxton House, 1909 [cit. 2017-05-21]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20140105143639/http://etext.lib.virginia.edu/etcbin/toccer-new2?id=Fra2Aut.sgm&images=images/modeng&data=/texts/english/modeng/parsed&tag=public&part=all>
60. FRESH BOOKS – Čtenářský klub Young Adult. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/227394277630585/>
61. GILLISS, Apryl Flynn. A Novel Idea: Librarians reimagine book clubs with the help of technology. In: *American libraries magazine* [online]. Chicago: American Library Association, 2018 [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <https://americanlibrariesmagazine.org/2014/05/13/a-novel-idea/>
62. Globe Tuesday Book Club. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/globebookclub/>
63. *Goodreads* [online]. Goodreads, c2017 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/>
64. Gothic Book Club. *Randwick City Library: a sense of community* [online]. Randwick: Randwick City Library [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.randwick.nsw.gov.au/library/readers-and-writers/book-clubs>
65. GROWOLL, Adolf. *American book clubs: their beginnings and history, and a bibliography of their publications*. New York: Burt Franklin, [1965]. Dostupné také z: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=hvd.hnyx8v;view=1up;seq=1>

66. HALL, R. Mark. The "Oprahfication" of Literacy: Reading "Oprah's Book Club". *College English*. 2003, **65**(6), 646-667. DOI: 10.2307/3594275. ISSN 00100994. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/3594275?origin=crossref>
67. HEALY, Anna. Giving Readers a Voice: Book Discussion Groups. *Book Links* [online]. 2002, **11**(4) [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.ala.org/offices/resources/bookdiscussion>
68. HECZKOVÁ, Libuše. "Má předrahá Johanko!": Karolína Světlá a Eliška Krásnohorská. *Dějiny a současnost: kulturně historické revue*. Praha: Lidové noviny, 2009, **XXXI**(9), 40-43. ISSN 0418-5129.
69. HERMES, Virginia, Mary Anne HILE a Johnetta L. FRISBIE. Reviving Literary Discussion: Book Club to Go Kits. *Reference & User Services Quarterly*. American Library Association, 2008, **48**(1), 30-34.
70. HEYDEN-RYNSCH, Verena von der. *Evropské salony: vrcholy zaniklé ženské kultury*. Jinočany: H & H, 2004. ISBN 80-731-9026-5.
71. How to Discuss a Book. *LitLovers: A Well Read Online Community* [online]. Pittsburgh: LitLovers, ©2018 [cit. 2018-07-02]. Dostupné z: <http://www.litlovers.com/run-a-book-club/lead-a-book-club-discussion>
72. Inklings. *Encyclopedia Britannica* [online]. Encyclopædia Britannica, ©2018 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Inklings>
73. *Instagram* [online]. Instagram, ©2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/?hl=en>
74. KELLY, Thomas. *Early public libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London: Library Association, 1966. ISBN 978-085-3653-813.
75. Klub čtenářů. *Městská knihovna Hodonín* [online]. Hodonín: © Městská knihovna Hodonín, 2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.knihovnahod.cz/klub-ctenaru.html>
76. Klub milovníků knih – jaro 2018. *Krajská knihovna Františky Bartoše ve Zlíně* [online]. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/klub-milovniku-knih-jaro-2018>

77. Klubová činnost. *Krajská knižnica v Žiline* [online]. Žilina: Krajská knižnica v Žiline, ©2018 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://www.krajskakniznicazilina.sk/index.php/podujatia/klubova-cinnost/>
78. Knihy na letní měsíce. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: © Městská knihovna v Praze [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/akce/e22610-knihy-na-letni-mesice/>
79. Knižní klub Paříkerav na Slovensku aneb Romové umí nejen tancovat a zpívat, ale také se věnují četbě. In: *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, ©2003-2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/publicistika/rozhovory/knizni-klub-palikerav-na-slovensku-aneb-romove-umi-nejen-tancovat-a-zpivat-ale-take-se-venuji-cetbe>
80. Knižní klub Bratislava. *Miestna knižnica Petržalka* [online]. Bratislava: Miestna knižnica Petržalka, ©2015 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.kniznicapetrzalka.sk/projekt/knizny-klub-bratislava/>
81. KOVÁŘÍK, Vladimír. *Literární toulky Prahou. 2.*, opr. a dopl. vyd. Praha: Albatros, 1988. Klub mladých čtenářů (Albatros).
82. KUPFER, David C. Should the American Canon Be Discussed in a Public Library?: The Selection of Classic American Authors in One Book Reading Projects. *Library Philosophy and Practice (e-journal)* [online]. 2008, 1-14 [cit. 2017-05-21]. Dostupné z: <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/181/>
83. LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. Praha: Mladá fronta, 1999. Kolumbus. ISBN 80-204-0737-5.
84. LENDEROVÁ, Milena. Na obou březích Seiny: Francouzské salony 18. století. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. Praha: Lidové noviny, 2011, XXXIII(6), 30-33. ISSN 0418-5129.
85. LENDEROVÁ, Milena. Pražské salony a kávové společnosti v 19. století. In: *Documenta Pragensia XVIII: Od středověkých bratrstev k moderním spolkům*. Praha: Scriptorium, 2000, s. 199-210. ISBN 80-86197-21-2. ISSN 0231-7443.
86. LENDEROVÁ, Milena, Tomáš JIRÁNEK a Marie MACKOVÁ. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1683-4.

87. LENDEROVÁ, Milena, ed. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Vyd.1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie. ISBN 978-80-7106-988-1.
88. Libraries Offer Chapter and Verse on Citywide Book Clubs. In: *Library Journal* [online]. New York: Library Journal, c2017 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <http://lj.libraryjournal.com/2002/04/ljarchives/libraries-offer-chapter-and-verse-on-citywide-book-clubs/#wrap>
89. *Library Thing* [online]. Portland (Maine): Library Thing [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.librarything.com/>
90. Lifestyle and Legacy of the Bloomsbury Group. *TATE* [online]. Tate Gallery [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/art/art-terms/b/bloomsbury/lifestyle-lives-and-legacy-bloomsbury-group>
91. Literární klub Pohoda v dubnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online]. Lipník nad Bečvou: Městská knihovna Lipník nad Bečvou, ©2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.mek-lipniknb.cz/literarni-klub-pohoda-v-dubnu-6/>
92. Literární klub Pohoda v květnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online]. Lipník nad Bečvou: Městská knihovna Lipník nad Bečvou, ©2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.mek-lipniknb.cz/literarni-klub-pohoda-v-kvetnu-5/>
93. Literární klub Pohoda v červnu. *Městská knihovna Lipník nad Bečvou* [online]. Lipník nad Bečvou: Městská knihovna Lipník nad Bečvou, ©2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://www.mek-lipniknb.cz/literarni-klub-pohoda-v-cervnu-5/>
94. Literární salónek. In: *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: © Městská knihovna v Praze [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/novinky/2074-literarni-salonek/>
95. LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ, ed. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999. ISBN 80-859-1743-2.
96. MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Brno: Host, 2007. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7294-231-2.

97. MEC, Tereza. Fenomén Young Adult: literatura mladá a neklidná. In: *Magazín Dobrých knih* [online]. Praha: Dobre-knihy.cz, 2015 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://magazin.dobre-knihy.cz/literarni-zajimavosti/fenomen-young-adult/>
98. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: © Městská knihovna v Praze [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/>
99. MOTTÝL, Ivan. Ilona Rozehnalová založila Čtenářský klub a těší se také na Kosatíka a Protimlufest. In: *Ostravan.cz: Internetový deník pro kulturu a umění* [online]. Ostrava: © Spolek pro kulturní deník Ostravan.cz, 2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.ostravan.cz/24469/ilona-rozehnalova-zalozila-ctenarsky-klub-a-tesi-se-take-na-kosatika-a-protimlufest/>
100. NELSON, Iris. Once Upon A Time in Quincy: Sarah Atwater Denman was a passionate philanthropist, humanitarian. In: *Herald-Whig* [online]. Quincy: The Herald-Whig, c2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <http://www.whig.com/story/16468648/once-upon-a-time-in-quincy-sarah-atwater-denman-was-a-passionate-philanthropist-humanitarian>
101. NOVOTNÝ, Jan. K počátkům novodobých měšťanských salonů v Praze. In: LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999, s. 139-146. ISBN 80-859-1743-2.
102. Online Book Club. *Hoover Public Library* [online]. Hoover: Hoover Public Library, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.hooverlibrary.org/services/online-book-club>
103. *OnlineBookClub* [online]. United States: OnlineBookClub.org, c2006-2017 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://onlinebookclub.org/>
104. Online Book Clubs. *Dearreader* [online]. Sarasota: © Dearreader [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.dearreader.com/3143-2/>
105. Our Shared Shelf. *Goodreads* [online]. Goodreads, ©2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/group/show/179584-our-shared-shelf>
106. Our Shared Shelf: Feministický book club od čarodějky z Nebelvíru. In: *Martinus.cz: Blog* [online]. Martin: Martinus.cz, ©2012-2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <http://blog.martinus.cz/2018/04/our-sheld-shelf-feministicky-book-club-od-carodejky-z-nebelviru>

107. Our Shared Shelf. *Instagram* [online]. Instagram, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/oursharedshelf/>
108. PEŠKOVÁ, Jaroslava. Salony jako místo setkání. In: LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999, s. 7-11. ISBN 80-859-1743-2.
109. POLÁK, Michal a Jonáš ZBOŘIL. Book kluby mění samotářské čtení na společenskou aktivitu. In: *Český rozhlas: Radio Wave* [online]. Praha: Český rozhlas, ©1997-2018 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/book-kluby-meni-samotarske-cteni-na-spolecenskou-aktivitu-5214303>
110. Pozvánky. *VašeLiteratura.cz: Literatura pro všechny...[online]*. Vaseliteratura.cz, 2009 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/tiskove-zpravy1/4134-pozvanky>
111. Projekt Dyskusyjne Kluby Książki. *Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu* [online]. Opole: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: https://wbp.opole.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=263&Itemid=174
112. RAK, Jiří a Vít VLNAS. Salon in spe: Trampoty českého salonu 19. století. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. Praha: Lidové noviny, 2011, XXXIII(6), 41-43. ISSN 0418-5129.
113. Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Facebook* [online]. California: Facebook, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ReesesBookClubxHelloSunshine/>
114. Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Goodreads* [online]. Goodreads, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/group/show/345436-reese-s-book-club-x-hello-sunshine>
115. Reese's Book Club x Hello Sunshine. *Instagram* [online]. Instagram, ©2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/reesesbookclubxhellosunshine/>
116. REHBERG SEDO, De Nel. *Reading communities from salons to cyberspace*. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 02-302-9988-1.

117. Rincón Literario. *Escondido Public Library* [online]. Escondido: City of Escondido [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <https://library.escondido.org/rinconliterario.aspx>
118. SAIRIO, Anni. Language and Letters of the Bluestocking Network.: Sociolinguistic Issues in Eighteenth-Century Epistolary English. *Neuphilologische Mitteilungen*. 2009, **110**(4), 526-528.
119. SAK, Robert. *Salon dvou století: Anna Lauermannová-Mikschová a její hosté*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-718-5525-1.
120. Search Reference & Adult Services: Book Clubs. *Randolph County Public Library* [online]. Randolph County: Randolph County Public Library [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://randolphlibrary.libguides.com/c.php?g=247627&p=1649943>
121. See the Story Book Club. *Cincinnati Art Museum* [online]. Cincinnati: Cincinnati Art Museum, ©2018 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.cincinnatiartmuseum.org/events-programs/adults/see-the-story-book-club/>
122. SCHEIL, Katherine West. *She hath been reading: women and Shakespeare clubs in America*. Ithaca: Cornell University Press, 2012. ISBN 978-080-1450-426.
123. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2., zcela přeprac. vyd.* Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. ISBN 978-80-7050-612-7.
124. SMEJKALOVÁ, Radka. Čtenářské kluby slaví návrat. *Dějiny a současnost: kulturně historické revue*. Praha: Lidové noviny, 2016, **XV**(24), 32-35. ISSN 0418-5129.
125. SMITH, Sara D. a Quinn GALBRAITH. *Library Staff Development: How Book Clubs Can Be More Effective (and Less Expensive) than Traditional Trainings*. 2011, **18**(2-3), 170-182. DOI: 10.1080/10691316.2011.577700. ISSN 1069-1316. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10691316.2011.577700>
126. SRŠEŇ, Lubomír. Pražský salon u Palackých a Riegrových. In: LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999, s. 93-107. ISBN 80-859-1743-2.
127. ŠIMEČEK, Zdeněk a Jiří TRÁVNÍČEK. *Knihy kupovati....: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Praha: Academia, 2014. Historie (Academia). ISBN 9788020024046.
128. ŠUSTROVÁ, Petruška a Josef MLEJNEK. *Temné stezky světlých zítřků*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2017. ISBN 978-80-906778-0-7.

129. TARAJLO-LIPOWSKA, Zofia. Snaha o sblížení národů na salonní půdě... In: LORENZOVÁ, Helena a Taťána PETRASOVÁ. *Salony v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 18. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 12.-14. března 1998*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999, s. 108-115. ISBN 80-859-1743-2.
130. Teen knižný klub. *Miestna knižnica Petržalka* [online]. Bratislava: Miestna knižnica Petržalka, ©2015 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.kniznicapetrzalka.sk/projekt/diskusny-citatelsky-klub-pre-nast-rocnych/>
131. *The Girly Book Club* [online]. London: The Girly Book Club, ©2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://girlybookclub.com/>
132. TKÁČOVÁ, Anna. Podpora četby v Extremaduře. *Čtenář* [online]. Kladno: Středočeská vědecká knihovna, 2008, **60**(9) [cit. 2018-06-14]. ISSN 1805-4064. Dostupné z: <https://ctenar.svkkk1.cz/clanky/2008-roc-60/09-2008/podpora-cetby-v-extremadure-44-225.htm>
133. TRÁVNÍČEK, Jiří. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-88069-50-8.
134. VEČEŘOVÁ, Petra. Československé knihovnictví v letech 1939–1959: vybrané problémy historického vývoje. *Knihovna: knihovnická revue*. 2017, **28**(2), 20–36. ISSN 1801-3252.
135. VERDON, Jean. *Volný čas ve středověku*. Praha: Vyšehrad, 2003. Kulturní historie. ISBN 80-702-1543-7.
136. WAGNEROVÁ, Alena. *Milena Jesenská*. Praha: Prostor, 1996. Portréty (Plot). ISBN 80-851-9050-8.
137. WILHELMY-DOLLINGER, Petra. Berlin Salons: Late Eighteenth to Early Twentieth Century. In: *Jewish Women's Archive* [online]. Brookline: Jewish Women's Archive, 2018 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://jwa.org/encyclopedia/article/berlin-salons-late-eighteenth-to-early-twentieth-century>
138. World Book Club. *BBC* [online]. London: BBC, ©2018 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p003jhsk>

10. Seznam grafů

Graf č. 1: Kolik máte obvykle účastníků	35
Graf č. 2: Jaké pohlaví bývá obvykle na Vašich setkáních více zastoupeno?	36
Graf č. 3: Jaký je průměrný věk Vašich účastníků?	37
Graf č. 4: Jak často se scházíte?.....	37
Graf č. 5: Jak jsou Vaše setkání organizována?.....	38
Graf č. 6: Kdo vybírá knihy, o kterých diskutujete?.....	38
Graf č. 7: Podle jakého kritéria si vybíráte knihy?	39
Graf č. 8: Zaměřujete se na knihy konkrétního žánru?.....	39

11. Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Žánr/y, na které se oslovené čtenářské kluby zaměřují	40
---	----

12. Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Plakát k prvnímu setkání	54
Obrázek č. 2: Plakát k setkání březen/duben 2018	54
Obrázek č. 3: Facebooková pozvánka na červnové setkání klubu	56

13. Seznam příloh

Příloha č. 1: Text e-mailů s žádostí o vyplnění dotazníku.....	83
Příloha č. 2: Dotazník uveřejněný na stránkách Google Forms.....	84
Příloha č. 3: Přepis strukturovaných rozhovorů s účastnicemi čtenářského klubu FRESH books.....	86

Příloha č. 1: Text e-mailů s žádostí o vyplnění dotazníku

Book clubs for teenagers and adults in public libraries

Good morning,

my name is Simona Kubisová. I am a student of the Charles University in Prague and I am studying Information studies and librarianship at faculty of Arts. Now I am writing my Bachelor thesis and its topic is Book clubs for teenagers and adults in public libraries. I am interested in your book club, what you talk about, who attends the club or if you have something special that you offer for the participants. So, I would like to ask you to fill out my questionnaire about your club on this link - <https://goo.gl/forms/5IUHu4qi2TxVFJ5n2>. It takes just a few minutes and it would be really helpful for me.

Thank you for your time and have a nice day.

Simona Kubisová

Příloha č. 2: Dotazník uveřejněný na stránkách Google Forms

Book clubs for teenagers and adults in public libraries 2017¹⁷⁹

Hi, my name is Simona Kubisová. I am a student of the Charles University in Prague and I am studying Information studies and librarianship at faculty of Arts. I would like to ask you to fill out my questionnaire about your club for my Bachelor thesis: Book clubs for teenagers and adults in public libraries. At the end of my questionnaire you can write any information about your club that is important for you or maybe some special offers that you have for your participants. Thank you.

*Required (Povinné otázky)

1. How many participants do you usually have? *

- Less than 10
- 10 - 20
- More than 20

2. Which gender is usually more represented at your meetings? *

- Male
- Female
- Both the same

3. What is the average age of your participants? *

- 15 - 25
- 26 - 35
- 36 - 45
- More than 45

4. How often do you meet? *

- Less than once a month

---

¹⁷⁹ Dotazník byl dostupný prostřednictvím uvedeného odkazu:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdXA_RIJKC5q4vxFOWG30AobqY_yqJf0KFDj-kz-_hcy9mTJQ/viewform?usp=sf_link

- Once a month
- More than once a month

5. How are your meetings organized? *

- We discuss the book or books we already read at home
- We are reading parts of the book together at our meeting

6. Who choose the books that you are talking about? *

- We (librarians, organizers...) choose it by ourselves
- We choose it together with participants at one of our meetings
- Both above

7. According to what criteria do you choose these books? *

- Abstracts and covers of the books
- Popularity of the book or its placing in books chart
- Placing of the book in national or international book awards lists
- Number of book loans in our library
- Combination of some above

8. Do you concentrate on books of specific genre? *

- Yes
- Rather yes
- No

9. If yes, please fill up the name of genre or genres. (zde mohli respondenti vypsát více možností)

...

10. Here you can write any important information about your club or something special that your club offers for the participants.

...

Your response has been recorded.

Příloha č. 3: Přepis strukturovaných rozhovorů se členy čtenářského klubu FRESH books

Rozhovor 1 – Účastnice 1

Rozhovor byl realizován 27. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Určitě víc než rok, vlastně už od počátku.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„Z plakátu v knihovně. Zaujal mě hlavně název.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Když jsem si přečetla, jaký žánr se tam bude číst, tak mě to zaujalo, protože jsem předtím nenarazila na žádný klub, kde by se Young adult knihy četly. A navíc jsem z Prahy, takže nemusím nikam daleko dojíždět.“

Co jste od setkání očekávala?

„Diskuze nad knihami a vlastně jsem si jinak nedokázala moc představit, co mě tam čeká. Doufala jsem, že tam budou chodit další lidi, kteří mají rádi tento žánr, takže se dozvím tipy na další zajímavé knihy.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Ano, splňuje. Jen mě některá setkání baví více než jiná, ale to mě zase tak nepřekvapuje. Hlavně jsem ráda, že jde vždycky o zajímavou diskuzi.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Ano, vyhovuje, uvítala bych i online setkání.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Líbilo by se mi, kdyby se střídalo online a osobní setkání, protože někdy je to časově náročnější přijít osobně, ale zase mě víc baví osobní setkání, takže by se mi líbilo, kdyby to bylo padesát na padesát.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„V podstatě ano, ale nechodím úplně pokaždé.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Časově mi to nevyjde anebo mě probíraná kniha opravdu nezaujala.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Ano, zapojila.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Do žádného jiného nechodím, ale přispívám do diskuzí v online čtenářském klubu.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

„Nikam nemusím chodit, přispívám online, je na výběr z několika knih různých žánrů a je mezinárodní, takže si zároveň procvičuji angličtinu.“

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Možnost diskutovat s dalšími čtenáři o jejich názoru na knihu, diskutovat o komplikovaných nebo sporných částech knihy a porovnat si názory na postavy, které jsou někdy úplně blbé, takže pak si aspoň můžu s někým postěžovat a zanádat, anebo naopak nadšeně hodnotit jiné. Často se dozvím i o knihách, které by mě jinak vůbec nenapadlo číst. Zamýšlet se nad knihou ve skupině je rozhodně zábavnější než samostatně.“

Rozhovor 2 – Účastnice 2

Rozhovor byl realizován 27. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Od samého počátku.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„Od kamarádek.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Probírala se kniha Skleněný trůn a já mám fantasy knihy ráda už dlouho, přivedl mě k nim můj syn.“

Co jste od setkání očekávala?

„Že si budeme povídat, říkat si názory na přečtené knihy, doporučení na další tituly. Neočekávala jsem, že si budu připadat jako blbec, protože ostatní čtou i v angličtině.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Jo, akorát už ty knihy nejsou má věková kategorie, ale zatím mě to stále baví.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Asi jo, akorát jsem si představovala, že nás bude víc, ale aspoň je to komornější.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Asi ne, leda že bychom se zaměřili i na jiné žánry.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Pokud to jde, tak ano.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Práce, dovolená, objektivní důvody.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Nemám ráda Facebook.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Ne.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

-

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Mnoho a mnoho nových titulů, ke kterým bych se jinak nedostala.“

Rozhovor 3 – Účastnice 3

Rozhovor byl realizován 27. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Od začátku.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„Osobní pozvání kolegyní z knihovny.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Protože tento druh literatury taky čtu.“

Co jste od setkání očekávala?

„Sdílení tipů na nové knížky, které jsem ještě nečetla a rozhořčení nad knihami, které se mi nelíbily.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Ano.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Ano.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Nic mě nenapadá.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Pokud možno ano.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Pracovní povinnosti.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Ano.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„*Ano.*“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

„*Většinou je zadána jedna kniha a často se účastní autor nebo někdo s knihou spjatý.*“

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„*Možnost sdílet názory na čtené knihy, setkání se stejně postiženými.*“

Rozhovor 4 – Účastnice 4

Rozhovor byl realizován 27. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„*Od začátku.*“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„*Od zdroje, od pořadatelů.*“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„*Chtěla jsem zkusit něco nového.*“

Co jste od setkání očekávala?

„*Skoro nic.*“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„*Ano.*“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„*Určitě.*“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„*Nevím.*“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Nepravidelně.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Pracovní vytíženost.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Ne.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Ne.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

-

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Zajímavé informace od jiných osob, které zde prezentují názory na knihy čtené na klub.“

Rozhovor 5 – Účastnice 5

Rozhovor byl realizován 27. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Od začátku, ale momentálně jsem měla dlouhou pauzu.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„Od kolegyně z práce.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Protože mě baví tento žánr.“

Co jste od setkání očekávala?

„Příjemné posezení a popovídání si na dané téma.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Ano.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Jo, jen bych poupravila čas setkání na 18. hodinu.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Posunula bych čas, kdy se setkání koná.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Ne.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Pracovní vytížení.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Nemám Facebook.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Ne.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

-

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Příjemné posezení a nové tipy na knihy.“

Rozhovor 6 – Účastnice 6

Rozhovor byl realizován 28. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Úplně od začátku, kdy to začalo Skleněným trůnem.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„No asi to bylo přes Facebook. Anebo jsem to našla na stránkách knihovny. Fakt si nejsem jistá, už je to dlouhá doba. Ale myslím, že větší pravděpodobnost byla přes Facebook, pokud se to tam propagovalo.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Protože se zrovna měl rozebírat Skleněný trůn, tehdy má jedna z nejoblíbenějších sérií, a doufala jsem, že na tom setkání potkám nové lidi, co čtou podobné knihy jako já.“

Co jste od setkání očekávala?

„Že potkám nové lidi, co čtou podobné knihy jako já.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Ano.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Ráda bych měla i častější setkání, protože ne vždy se mi povede na setkání dorazit. Takže se i pak občas podaří, že mám mezi setkání i 2 až 4 měsíce pauzu, když je to jednou za dva měsíce, a to mě pak mrzí.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Asi ne. Rozhodně mě teď nic nenapadá. Maximálně že bychom si k tomu v zimních měsících mohly udělat čaj, horkou čokoládu.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Spíše ne. Ráda bych se zúčastnila všech, ale někdy mi to časové možnosti nedovolí a někdy se mi stane, že v návalu jiných akcí a práce na to prostě zapomenu, protože je to jednou za tak dlouhý čas.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Časové důvody anebo jsem mimo Prahu.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Ne, protože Facebook používám pouze pasivně a obecně se na Facebooku nerada vyjadřuji. Nelíbí se mi, jak je na Facebooku vše snadno dohledatelné, takže svou aktivitu mám na veškerém minimu.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Ne.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

-

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Příjemné strávené odpoledne s kamarádkami. Také oceňuji názory na knihy. Stalo se mi, že jsem si knihu nechtěla přečíst, ale holky mě přemluvily. A prostě si ráda popovídám s někým o knihách, které čtu.“

Rozhovor 7 – Účastnice 7

Rozhovor byl realizován 28. června 2018

Jak dlouho už tento klub navštěvujete?

„Dva roky.“

Jakou formou jste se o FRESH books dozvěděla?

„Na Facebooku, pozvánku sdílelo nakladatelství CooBoo.“

Proč jste se rozhodla do něj zapojit?

„Sleduju Young Adult literaturu, do jednoho book clubu už jsem chodila a mám s ním dobré zkušenosti, chtěla jsem vyzkoušet další, lákala mě zaměřenost.“

Co jste od setkání očekávala?

„Konverzaci na téma, které mé přátele nezajímá, inspiraci pro další čtení.“

Splňuje zatím klub Vaše očekávání?

„Ano.“

Vyhovuje Vám momentálně nastavený styl setkání?

„Ano.“

Uvítala byste v klubu nějaké změny?

„Žádné mě nenapadají, se vším jsem spokojená.“

Účastníte se setkání klubu pravidelně?

„Ano.“

Pokud se některého setkání neúčastníte, jaké jsou nejčastější důvody?

„Takové, které účast opravdu nedovolují. Musela jsem nečekaně zůstat déle v práci, neměla jsem hlídání pro dítě apod.“

Zapojila byste se do diskuzí na facebookových stránkách klubu?

„Ano.“

Účastníte se také jiných čtenářských klubů?

„Ano, čtyři roky.“

Pokud ano, čím se klub/y od FRESH books liší?

„Je anglickojazyčný a nepořádá ho žádná organizace, byl založený jednotlivcem a dál pokračuje díky nejaktivnějším členům. Koná se v různých kavárnách, tj. účast něco stojí.“

Co Vám osobně přináší účast v čtenářském klubu FRESH books?

„Potěšení. Doporučení na další knihy mám radši od lidí, které znám a něco vím o jejich vkusu. Recenze neznámých lidí z internetu už pro mě nemají velkou hodnotu.“